

Handelshögskolan vid Göteborgs universitet
Företagsekonomiska institutionen

Revisionsberättelsen

- Vem bryr sig?

Magisteruppsats i företagsekonomi
Externredovisning
Höstterminen 2005

Handledare: Stefan Schiller

Författare:
Rikard Björner 800606
Cecilia Emander 820518

Förord

Vår förhoppning är att Ni som läsare kommer att finna denna uppsats lärorik och intressant. Vi författare tycker revision är ett spännande ämne inom företagsekonomin, som fortfarande utvecklas och förändras och vi hoppas att Ni läsare kommer dela vår mening.

Vi har under arbetets gång varit i kontakt med många företag som hjälpt oss längs vägen. Framför allt skulle författarna vilja tacka Arkiv Redovisning AB och företagets personal för värdefull hjälp med kontakter på företag och banker. Vi skulle också vilja tacka alla respondenter och övriga involverade för sitt hjälpsamma och vänliga bemötande och för Er tid.

Sist men inte minst skulle vi vilja tacka vår handledare för råd och hjälp under skrivandeprocessen.

Göteborg den 18 januari 2006

Rikard Björner

Cecilia Emander

Sammanfattning

Examensarbete i företagsekonomi, Handelshögskolan vid Göteborgs universitet, Externredovisning, D-nivå, HT 2005

Författare: Rikard Björner och Cecilia Emander

Handledare: Stefan Schiller

Titel: Revisionsberättelsen – Vem bryr sig?

Bakgrund och problem: Efter de senaste årens företagsskandaler såsom Enron och Worldcom har revisionsbranschen och revisorns roll förändrats genom ökad reglering. Revisionsberättelsen som är revisorns enda offentliga rapport och avslutar revisionen av ett räkenskapsår kan antingen vara ren och är då standardiserad eller innehålla anmärkningar och kallas då för oren. En artikel i tidskriften "Revisorn informerar" antyder att 50 procent av de företag som fått en oren gått i konkurs inom fem år. Motsvarande siffra för företag som inte fått en oren är 20 procent. Detta gör det intressant att undersöka vilken betydelse olika intressentgrupper anser att revisionsberättelsen har samt vilka konsekvenser de tror att revisionsberättelsen kan få och då i synnerhet den orena.

Syfte: Uppsatsen skrivs med syftet att se vilken betydelse en revisionsberättelse i allmänhet och en oren i synnerhet kan tänkas ha för de undersökta intressenterna.

Avgränsningar: Studien omfattar tre valda intressentgrupper, revisorer, ägare och kreditgivare. Undersökningen berör små ägarledda aktieföretag (10/24-företag).

Metod: För att besvara problemformuleringen har författarna via personliga intervjuer undersökt de tre intressentgrupperna genom tre intervjuer inom respektive grupp, totalt nio intervjuer. Metoden är av kvalitativ karaktär och författarna har utifrån de nio intervjuerna hittat samband mellan teori och empiri som beskriver hur revisionsberättelsens betydelse tolkas och får för konsekvenser.

Resultat och slutsatser: Slutsatser som går att dra är att det finns ett gap mellan intressenterna angående deras syn på revisionsberättelsens betydelse och konsekvenser. Revisorerna tror att den får, om den är oren, till följd att en kreditansökan inte beviljas eller att redan beviljade lån dras in. Kreditgivarna ser inte lika allvarligt på en oren revisionsberättelse utan ser det mer som en varningssignal som leder till en fördjupad analys av det berörda företaget. Ägarna vet generellt inte om revisionsberättelsens betydelse och eventuella konsekvenser.

Förslag till fortsatt forskning:

Under arbetets gång uppstod flera intressanta ämnen att forska vidare i. Det mest intressanta är att undersöka hur vanligt förekommande det är med orena revisionsberättelser och hur Skatteverkets rutiner ser ut, då myndigheten enligt lagstiftningen skall få in alla allvarliga orena revisionsberättelser från revisorerna.

Nyckelord

Revisionsberättelse, Oren, Intressenter, Revisorer, Ägare, Kreditgivare.

Förkortningar

ABL	Aktiebolagslag
BFL	Bokföringslag
BFN	Bokföringsnämnden
IAS	International Accounting Standards
IASB	International Accounting Standards Board
IFAC	International Federation of Accountants
ISA	International Standards on Auditing
RS	Revisionsstandard i Sverige
RR	Redovisningsrådets rekommendation
RN	Revisorsnämnden
ÅRL	Årsredovisningslag
10/24-företag	Företag som under de två senaste räkenskapsåren haft i medeltal högst tio anställda och tillgångar vars nettovärde enligt fastställd balansräkning för det senaste räkenskapsåret uppgått till högst 24 Mkr. (ÅRL 3 kap. 8§)

Innehållsförteckning

1	INLEDNING	1
1.1	BAKGRUND	1
1.2	PROBLEMDISKUSSION	2
1.3	PROBLEMFÖRMULERING	3
1.4	SYFTE.....	3
1.5	AVGRÄNSNINGAR.....	3
1.6	CENTRALA BEGREPP.....	4
1.7	UPPSATSENS FORTSATTA DISPOSITION	5
1.8	SAMMANFATTNING	5
2	METOD	6
2.1	UNDERSÖKNINGENS ANSATS	6
2.2	UNDERSÖKNINGSMETOD	6
2.3	DATAINSAMLING.....	7
2.4	INTERVJUER	7
2.4.1	<i>Respondenter</i>	8
2.5	UNDERSÖKNINGENS TROVÄRDIGHET	8
2.5.1	<i>Validitet</i>	8
2.5.2	<i>Reliabilitet</i>	9
2.5.3	<i>Källkritik</i>	9
2.6	SAMMANFATTNING	10
3	TEORI.....	11
3.1	REVISIONENS SYFTE	11
3.1.1	<i>Nytta/kostnad</i>	11
3.2	REVISORNS ROLL.....	11
3.2.1	<i>Revisorns oberoende</i>	12
3.3	FÖRVÄNTNINGSGAPET	12
3.4	REVISIONSPROCESSEN.....	13
3.4.1	<i>Planering</i>	13
3.4.2	<i>Granskning</i>	13
3.4.3	<i>Rapportering</i>	13
3.5	REVISIONSBERÄTTELSEN	13
3.5.1	<i>Ren revisionsberättelse</i>	14
3.5.2	<i>Oren revisionsberättelse</i>	14
3.6	INTRESSETER	15
3.6.1	<i>Intressentmodellen</i>	16
3.6.1.1	Revisorer.....	16
3.6.1.2	Ägare.....	16
3.6.1.3	Kreditgivare	17
3.7	INSTITUTIONELL TEORI.....	17
3.7.1	<i>Historik</i>	17
3.7.2	<i>Staten</i>	17
3.7.3	<i>Revisorer - Professionen</i>	18
3.7.4	<i>Ägare</i>	18
3.7.5	<i>Kreditgivare</i>	19
3.8	SAMMANFATTNING	19

Revisionsberättelsen
– Vem bryr sig?

4	EMPIRI	20
4.1	REVISORER.....	20
4.1.1	<i>Allmänt om revisionsberättelsen</i>	20
4.1.2	<i>Oren revisionsberättelse</i>	21
4.2	ÄGARE.....	23
4.2.1	<i>Allmänt om revisionsberättelsen</i>	23
4.2.2	<i>Oren revisionsberättelse</i>	25
4.3	KREDITGIVARE.....	26
4.3.1	<i>Allmänt om revisionsberättelsen</i>	26
4.3.2	<i>Oren revisionsberättelse</i>	28
4.4	SAMMANFATTNING.....	30
5	ANALYS	31
5.1	REVISIONSBERÄTTELSENS BETYDELSE.....	31
5.1.1	<i>Revisionsberättelsens syfte</i>	31
5.1.2	<i>Revisionsberättelsens utformning</i>	31
5.2	KONSEKVENSER FÖR INTRESSENTERNA.....	32
5.2.1	<i>Revisorer</i>	32
5.2.2	<i>Ägare</i>	33
5.2.3	<i>Kreditgivare</i>	33
5.3	INSTITUTIONERNAS PÅVERKAN.....	34
5.3.1	<i>Reglering</i>	34
5.3.2	<i>Kontroll</i>	35
5.3.3	<i>Professionen</i>	35
5.3.4	<i>Revisionsplikt</i>	36
5.4	SAMMANFATTNING.....	36
6	SLUTSATSER OCH FÖRSLAG TILL FORTSATT FORSKNING	37
6.1	SLUTSATSER.....	37
6.2	AVSLUTANDE DISKUSSION.....	38
6.3	FÖRSLAG TILL FORTSATT FORSKNING.....	39
6.4	SAMMANFATTNING.....	39
	KÄLLFÖRTECKNING	40
	BILAGOR	43
	BILAGA 1: EXEMPEL REN REVISIONSBERÄTTELSE.....	43
	BILAGA 2: EXEMPEL OREN REVISIONSBERÄTTELSE.....	44
	BILAGA 3: NY REVISIONSBERÄTTELSE.....	46
	BILAGA 4: INTERVJUGUIDER.....	47

1 Inledning

Kapitel ett syftar till att ge en bakgrund till valet av uppsatsämne och problemformulering, samt ge läsaren en förförståelse för vidare läsning. Därutöver ges en beskrivning av hur uppsatsen är uppbyggd och dess syfte.

1.1 Bakgrund

Behovet av revision har debatterats länge. Redan 1895 menade bankdirektör A. O. Wallenberg i ett anförande inför lagutskottet att "... årlig revision af räkenskaperna skall försiggå..." (Cassel, 1996). Samma år lagstodgades det om revision i aktiebolag. 1944 trädde en ny årsredovisningslag i kraft som innebar att revision var fortsatt tvingande i börsnoterade bolag och revisionen fick sitt moderna utseende (Nationalencyklopedin, 051111).

Revisorns uppdrag kan ses som ett förtroendeuppdrag där uppgiften är att kvalitetssäkra redovisningsinformationen. Styrelsen och VD:n är dock ansvariga för informationen (Far revision, 2005). Om användarna av den finansiella informationen inte litar på att den är riktig är revisorns arbete meningslöst. Det övergripande revisions syftet är att öka förtroendet för informationen som företag lämnar i sin årsredovisning (Regeringen, 051115). Det råder relativ enighet bakom att revisorns granskande kan vara av stort värde. Det förväntningsgap mellan vad som förväntas att en revisor skall göra och dennes arbetsuppgifter är dock ett problem (Cassel, 1996).

De senaste årens redovisnings- och revisionskandaler i företag som Enron och Worldcom har förändrat revisionsbranschen och revisorns roll (Svenska Dagbladet, 051111). I fallet Enron var den ekonomiska planeringen från ekonomichefen så avancerad att revisorerna inte förstod de komplexa finansiella instrumentens struktur. Den ansvariga revisionsbyrån Andersen lät de gamla revisorerna fortsätta trots brist på kunskap om finansiella instrument. De borde ha tagit in expertis eller utbildat sin personal så de förstod vad de granskade (Benston & Hartgraves, 2002). I och med Enronskandalen uppdagades frågor om nackdelen med regelverk som reglerar detaljer. Enrons revisorer ansåg att redovisningen inte gav en rättvisande bild av företaget men kunde inte annat än skriva en ren revisionsberättelse eftersom redovisningen följde reglerna. Hade redovisningens normgivning haft mer kvalitativa mål så hade revisorerna kunnat anmärka på redovisningen (Finansinspektionen, 051120). Den svenska revisionslagen består av lagstiftning och kompletterande normgivning (Far revision, 2005).

1.2 Problemdiskussion

När det talas om revision så tänker man oftast på extern revision, och det är vad denna uppsats behandlar. Men den interna revisionen är också viktig. En internationell panel (ICAEW) som arbetar med redovisningsfrågor hävdar att den interna revisionen är viktigare om den sköts på rätt sätt (Chambers, 2005). Men intern revision är inte aktuell i de små företag (10/24-företag) som denna studie berör.

Ijiri (1975) menar att redovisningen inte är perfekt men att kostnaden för att ta fram informationen är berättigad. Åtterrapporeringen som redovisningsskyldigheten ger upphov till är speciellt viktigt då ägaren och ledningen är olika personer. Ijiri menar att det måste finnas en tydlig ansvarsfördelning mellan de inblandade parterna för att förenkla kontrollen. Redovisningsskyldigheten i Sverige är för små företag huvudsakligen kopplad till skatten. För större företag, särskilt de som är noterade, ökar fokuseringen på att ge en rättvisande bild av företaget och revisionen syftar till att säkerställa kvalitén i den ekonomiska rapporteringen, vilket i sin tur syftar till att få ett effektivt ekonomiskt system (Far revision, 2005). Revisionen av informationen blir här viktig då revisorn tar hänsyn till de inblandade parternas intresse (Ijiri, 1975).

När revisorn har granskat det som skall granskas är det dags att fullgöra sitt uppdrag vilket innebär att en avrapportering skall göras. Rent konkret är målet för revisionen att revisorn skall lämna en revisionsberättelse (Far revision, 2005). Revisionsberättelsen är ett centralt dokument och kan antingen vara ”ren”(bilaga 1) eller ”oren” (bilaga 2). Den rena kan ses som en standardiserad produkt medan den orena innehåller anmärkningar eller invändningar som måste formuleras från fall till fall (Cassel, 1996). Något som gör den orena revisionsberättelsen mer intressant är dels att den kan se olika ut, dels att det är den enda delen som delvis är grundad på subjektiva bedömningar. Det är också den orena som väcker intresse hos intressenter och det blir således mest intressant att ta reda på vad en oren revisionsberättelse kan få för konsekvenser (Skatteverket, 051128). Smith (2000) nämner bland annat revisorer, ägare, kreditgivare, kunder, leverantörer samt staten/Skatteverket som tänkbara intressenter.

Ägare i små ägarledda aktieföretag är oroliga för vad en oren revisionsberättelse kan föra med sig. Några tror att de får svårt att ta nya lån eller att förlänga givna krediter. Andra tycker det är jobbigt att Skatteverket i många fall kommer att genomföra en revision av ett företag som har en oren revisionsberättelse. (Skatteverket, 051128) För banker och andra kreditgivare är de reviderade årsredovisningarna ett av de viktigaste beslutsunderlagen. En ny undersökning visar att över hälften av de företag som 1997 fick en oren revisionsberättelse har gått i konkurs fem år senare, jämfört med 20 procent av de företag som inte fått en oren (Revisorn informerar, 2005:9).

Värt att notera är att riksdagen, efter ändrade EU-direktiv, har beslutat om en ny lagstiftning som ändrar och kompletterar revisionsberättelsens (bilaga 3) utformning (Skatteverket, 051128).

1.3 Problemformulering

De frågor som denna uppsats har för avsikt att besvara är:

Vilken betydelse har revisionsberättelsen för små ägarledda företag?

- 1. Vilken betydelse tror intressenterna att en revisionsberättelse har för små ägarledda företag?*
- 2. Vilka konsekvenser anser intressenterna att en oren revisionsberättelse kan medföra?*

1.4 Syfte

Uppsatsen skrivs med syftet att...

... se vilken betydelse en revisionsberättelse i allmänhet och en oren i synnerhet kan tänkas ha för de undersökta intressenterna...

Författarna vill öka förståelsen för den eventuella skillnad som de olika intressenterna har angående revisionsberättelsens syfte och betydelse. Uppsatsen är tänkt att kunna läsas av alla som är berörda eller är allmänt intresserade av revisionsberättelsen. Någon förkunskap om ämnet krävs inte för att kunna ta till sig av innehållet i arbetet då uppsatsen allmänt och grundläggande beskriver revisionens och revisionsberättelsens innehåll.

1.5 Avgränsningar

Avgränsningar görs i början av uppsatsskrivandet för att studien inte skall bli alltför omfattande eller oövergripbar. Det finns flera intressenter som kan tänkas vara berörda av en revisionsberättelse i stort och en oren i synnerhet. Författarna har valt att fokusera på tre intressenter, nämligen:

- Revisorn
- Ägaren
- Kreditgivaren

Anledningen är att de kan anses vara mest involverade i ett litet ägarlett företag samt vara mest intresserade av revisionsberättelsen. Skatteverket är en viktig intressent men har av författarna valts att inte ingå i studien på grund av att det väsentligt skulle öka omfattningen av arbetet (se förslag på fortsatt forskning). En annan avgränsning som görs är att studien enbart omfattar små företag (10/24-företag). Vidare kommer studien enbart att omfatta företag inom den privata sektorn. Den statliga eller kommunala sektorn kommer inte att ingå i studien. Författarna säger därmed inte att kommunala företag inte skulle kunna få en ören revisionsberättelse. Men de skulle troligtvis inte påverkas på samma sätt som en liten privat företagare.

1.6 Centrala begrepp

Uppsatsen innehåller ett antal centrala begrepp som är viktiga för läsaren att känna till för att bättre kunna förstå innehållet i uppsatsen. De är följande:

God redovisningssed: Innebär att följa praxis hos en representativ krets av redovisningsskyldiga aktörer samt att följa allmänna råd och rekommendationer av auktoritativa organ såsom Redovisningsrådet och Bokföringsnämnden (Cassel, 1996).

God revisionsssed: Revisionsstandards i Sverige är ett uttryck för god revisionsssed och anger de grundläggande principerna och tillvägagångssätten i revisionen tillsammans med vägledande kommentarer och förklaringar (FAR Samlingsvolym 2005, Del 2). Enligt Cassel (1996) innebär god revisionsssed att med utgångspunkt i begreppet ”risk och väsentlighet” och med tillämpning av professionella revisionsmetoder ha skaffat sig tillräckligt underlag för sina uttalanden som revisor.

God revisorssed: Innebär att revisorn ska iaktta de etiska regler som styr revisorns professionella ansvar. De etiska reglerna avser: oberoende, integritet, objektivitet, professionell kompetens och omsorg, tystnadsplikt, professionellt uppträdande och god revisionsssed (FAR Samlingsvolym 2005, Del 2).

1.7 Uppsatsens fortsatta disposition

Kapitel 2 innehåller en diskussion om möjliga tillvägagångssätt samt en beskrivning av varför och hur författarna utformat den kvalitativa undersökningen. Vidare diskuteras även studiens giltighetsanspråk, validitet och reliabilitet.

Kapitel 3 utgörs av den teoretiska referensramen där författarna utifrån böcker, tidskrifter, artiklar samt Internetkällor finner de teorier och modeller som finns och kan appliceras samt diskussioner som förs inom ämnesområdet.

Kapitel 4 utgör studiens empiri där det beskrivs hur verkligheten ser ut, kapitlet innehåller den fakta som framkommer ifrån intervjuerna.

Kapitel 5 beskriver sambanden mellan teori och empiri, vilket leder fram till ett resultat. Referensramen i kapitel 3 kopplas samman med empirin i kapitel 4. Kapitlet leder sedan fram till uppfyllandet av syftet i kapitel 1.

Kapitel 6 omfattar till sist slutsatser och en avslutande diskussion. Eventuella förslag till fortsatt forskning lyfts fram och här återkopplas resultatet i kapitel 5 med problemformuleringen i kapitel 1.

1.8 Sammanfattning

Författarna har i detta kapitel beskrivit bakgrunden till problemet där betydelsen av revisionsberättelsen och revision diskuteras. Vidare fastställs uppsatsens problemformulering och syfte. Upplägget av metoden i uppsatsen presenteras och viktiga avgränsningar tydliggörs. Centrala begrepp i uppsatsen förklaras och slutligen görs en disposition av uppsatsens kommande kapitel.

2 Metod

I detta kapitel förklaras och motiveras det val av metod som gjorts samt vilka olika källor som använts. Typen av datainsamling som genomförts presenteras. Vidare förs en diskussion angående kritik av källorna samt uppsatsens validitet och reliabilitet.

2.1 Undersökningens ansats

En uppsats kan bli indelad i olika undersökningsansatser beroende på ämnets karaktär. Den explorativa ansatsen används när det finns en lucka i kunskap om ämnet. Syftet med denna ansats är att samla så mycket information om ämnet som möjligt. Informationen blir bas för fortsatt forskning om ämnet. En annan ansats är den deskriptiva som används då det redan finns en viss kunskap om ämnet. En deskriptiv ansats beskriver en begränsad infallsvinkel av ett fenomen (Patel & Davidsson, 2003).

I denna uppsats har författarna använt en deskriptiv ansats. Den deskriptiva ansatsen har använts för att beskriva revisionens syfte, revisorns roll, förväntningsgapet, revisionsprocessen och revisionsberättelsen samt de valda teorierna. Denna information blir bas för fortsatt analys. För att ta reda på hur de olika intressenterna uppfattar revisionsberättelsen har författarna även här använt en deskriptiv ansats i den empiriska undersökningen.

2.2 Undersökningsmetod

Inom samhällsvetenskapen skiljer man mellan två olika typer av undersökningsmetoder, kvantitativ och kvalitativ. Vilken metod man bör välja beror på hur man önskar forma och utföra undersökningen (Andersen, 1998).

Den kvantitativa metoden omvandlar insamlad information från ett större urval till data, som sedan lätt kan identifieras och analyseras. Metoden är till sin natur strukturerad och formaliserad. Informationsinsamlingen görs bland annat i form av enkäter. Undersökningarna görs ofta med syftet att vara orsaksförklarande och det finns i senare skede utrymme för analys och generaliseringar.

Kvalitativa undersökningar kännetecknas av att syftet främst är av förstående karaktär. En central del av studien går ut på att visa det samband som föreligger med helheten. Utöver detta bidrar metoden till en djupare förståelse för det problem som skall undersökas (Andersen, 1998).

Den studie författarna valt att genomföra är av kvalitativ karaktär. En kvantitativ undersökning skulle inte resultera i någon djupare förståelse av det valda ämnesområdet.

Författarna motiverar därmed valet med att de i studien avser undersöka tre stycken intressentgrupper och intervjua tre personer i varje kategori. Författarnas förhoppning är att undersökningen skall resultera i en djupare förståelse för ämnesområdet och hur de olika intressenterna ser på revisionsberättelsens syfte och betydelse samt konsekvenser av en ören revisionsberättelse.

2.3 Datainsamling

Den insamlade data kan indelas i två grupper; primärdata och sekundärdata. Primärdata är data som författarna har insamlat för ett speciellt syfte. Tre exempel på sätt att samla in primärdata är; intervjuer, enkäter och observationer. Sekundärdata är data som har blivit insamlad av någon annan för ett annat syfte (Patel & Davidson, 2003).

Den här uppsatsen är baserad på både primärdata och sekundärdata. Sekundärdata har insamlats för att få den information författarna behövde för att skriva uppsatsen. Litteratur inom ämnesområdet samt artiklar publicerade i tidskrifter har använts. För att söka upp dessa källor har hjälp tagits av Göteborgs universitetsbiblioteks hemsida, där författarna aktivt under arbetets gång letat information. Litteraturen har sökts upp via databaserna Gunda och Libris. Författarna har även via universitetsbibliotekets hemsida sökt artiklar bland branschtidningar, forskningsartiklar och andra databaser. Med tanke på att området inte har en specifik teori har mer allmänna teorier valts. Primärdata har använts i den empiriska delen av uppsatsen i form av kvalitativa intervjuer som beskrivs nedan.

2.4 Intervjuer

De kvalitativa intervjuerna har genomförts i form av personliga intervjuer. De frågor och ämnesområden författarna valt att belysa och senare analysera, har strukturerats upp i de frågeformulär (intervjuguider) som visas i sin helhet i *bilaga 4*. Trost (1998) belyser att en intervjuguide kan variera, beroende på vem intervjuaren är. Guiden bör dock inte vara för detaljerad eller för lång. Författarna har i studien genomfört nio personliga intervjuer. Målsättning var att göra så många personliga intervjuer som möjligt, men på grund av att intressenterna hade ont om tid samt uppsatsens omfång, så genomfördes 3 intervjuer inom varje intressentgrupp. Författarna valde att anonymisera respondenterna eftersom det inte tillförde studien något att kunna identifiera dem. En anonymisering kan leda till att respondenterna känner sig mer avslappnade i intervjun. Alla intervjuer spelades efter godkännande från respondenterna in på band, för att senare kunna analyseras och sammanställas. De intervjuade personerna valdes utifrån att de ansågs vara mest insatta i ämnet och tillhörde den intressentgrupp som författarna ville intervjua.

2.4.1 Respondenter

Valet av respondenter har inte gjorts på något vetenskapligt slumpmässigt sätt, utan författarna har intervjuat de personer som berörs av en revisionsberättelse, som haft tid att ställa upp på intervju och som kommit till författarnas kännedom. De personliga intervjuerna genomfördes på respektive respondents arbetsplats, samtliga i Göteborg. Respondenterna benämns A, B och C inom varje intressentgrupp. För kreditgivarna (företagsrådgivarna) besöktes respektive bankkontor där författarna blev väl bemötta och genomförde intervjuerna på det sätt de ville. Samtliga respondenter arbetar på någon utav de stora bankerna i Göteborg.

Revisorerna var positivt inställda till ett besök och samtliga var av naturliga skäl intresserade av författarnas ämnesval. Då det finns många revisorer som arbetar på egen hand var det här lättare att välja ut både mindre och större revisionsbyråer. Den största hade flera hundra medarbetare medan den minsta byrån bara hade en revisor anställd.

Ägargruppen var den som var svårast att få att ställa upp på en intervju. Dels så verkade det som att de inte var så insatta i ämnet vilket gjorde att de var tveksamma att ställa upp. De har inte heller en organisation som de andra har med väl utvecklade studentkontakter. Alla tog dock den tid i anspråk som krävdes för att få svar på frågorna.

Intervjuerna, som tog mellan 45-60 minuter, genomfördes som planerat. Respondenterna gav författarna den tid som krävdes för att få svar på samtliga frågor. Många av respondenterna erbjöd sig också att svara på kompletterande frågor som eventuellt skulle dyka upp under arbetets gång. De flesta respondenter var också mycket intresserade av arbetets resultat vilket kan ha gjort att de hjälpt till på bästa tänkbara sätt och givit sanningsenliga svar som speglar verkligheten.

2.5 *Undersökningens trovärdighet*

I alla undersökningar är det viktigt att kritiskt granska källor och valda mätmetoder. Denna granskning spelar en viktig roll för uppsatsens helhetsintryck, och i följande text beskrivs hur en kvalitativ studie och begreppen validitet och reliabilitet hör samman (Troost, 1998).

2.5.1 Validitet

En undersöknings validitet visar den generella överensstämmelsen mellan teori och empiri, det vill säga om undersökningen mäter det den avser mäta. Termen validitet kan likställas med begreppet giltighet. Graden av överensstämmelsen kallas för definitionsvaliditet. I validitetsbegreppet ingår förutom giltighet också begreppet relevans. Giltighet säger något om överensstämmelsen mellan teorin och empirin, medan relevansen talar om hur relevant empirin är för problemformuleringen. Begreppet validitet liksom reliabilitet har sitt ursprung i den kvantitativa metodiken.

Tillämpningen vid kvalitativa studier innebär att man vid en intervju skall försöka förstå hur respondenten uppfattar ett visst fenomen, samt vad han menar med det (Trost, 1998).

Då samtliga intervjuer genomfördes på plats samt spelades in är det lättare att få en högre validitet då oklarheter och otydligheter kan förklaras genom att författarna ställer följdfrågor. Respondenterna har troligtvis också kunnat vara mer öppna och ärliga i sina svar då de fått vara anonyma. Frågorna till respondenterna har varit nödvändiga för att kunna svara på problemformuleringen.

2.5.2 Reliabilitet

Begreppet reliabilitet används främst vid genomförandet av kvantitativa studier. Termen mäter hur exakt mätmetoden är, det vill säga, hur metoden påverkas av tillfälligheter och slumpen. Hur mycket slumpen påverkar utfallet, ger till följd ett uttryck för studiens trovärdighet. I de fall då en kvantitativ studie genomförs och reliabiliteten är hög, är också standardiseringsgraden hög (Trost, 1998).

Då uppsatsen är av kvalitativ karaktär ger detta till följd att reliabiliteten spelar en viss roll, men inte så mycket som i den kvantitativa studien. Faktorer som kan påverka uppsatsen visar sig på annat sätt. Vid tillfället då en intervju görs bör de som intervjuar vara uppmärksamma på de svar som ges, men även på kroppsspråket respondenten visar. Med tanke på att samtliga intervjuer gjorts på plats så kan reliabiliteten anses vara högre än om intervjuerna gjorts på annat sätt såsom telefon eller e-post.

För att öka reliabiliteten har författarna försökt att skapa en så neutral situation som möjligt. Detta har skett genom att använda ett frågeformulär, anonymitet vid intervjuer samt att respondenterna är de som är mest insatta i ämnet på företaget. Författarna är väl medvetna om att den första intervjun eventuellt inte var lika bra som den sista eftersom de blev bättre på att intervjua allt eftersom. Att författarna utvecklades under denna process och att intervjuerna kan ha varierat kan ha lett till en lägre reliabilitet.

2.5.3 Källkritik

Det är viktigt att inta ett kritiskt förhållningssätt till den information man baserar sin undersökning på vid genomförandet av en omfattande litteraturstudie. Undersökningens validitet och reliabilitet är beroende av att informationen är tillförlitlig (Holme & Solvang, 1997).

Samtliga respondenter som intervjuats har gett ett trovärdigt intryck. Den sekundärdata som bestått av litteratur, tidskriftsartiklar samt elektroniska källor (Internet), kan däremot diskuteras. Det teoretiska materialet var en aning begränsat då ämnesområdet i sig inte har några teorier. Författarna har försökt att ta med så många olika åsikter som möjligt från olika källor, för att spegla den aktuella teorin på bästa sätt, samt även den kritik som finns.

Även om svaren från framför allt revisorerna som grupp samt bankerna var likartade så går det inte att säga att de speglar den genomsnittliga åsikten inom respektive intressegrupp. Tack vare att svaren överrensstämmer så väl torde det tyda på att det med stor sannolikhet är så och att fler intervjuer bara marginellt skulle ha förbättrat arbetets trovärdighet.

2.6 Sammanfattning

Det här kapitlet syftar till att ge läsaren en förståelse för vilken metod författarna har valt samt vilka avvägningar som gjorts och en motivering till vägvalen. I uppsatsen används en deskriptiv ansats. Uppsatsen har en kvalitativ karaktär och är uppbyggd av både primärdata och sekundärdata. Vidare består empirin i uppsatsen av 3 personliga intervjuer med 3 olika intressentgrupper. Dessa är revisorer, ägare och kreditgivare. Slutligen diskuteras undersökningens trovärdighet.

3 Teori

I detta kapitel lyfts de teorier och modeller fram som används inom ämnesområdet. Vidare tas mer generella teorier och mallar upp beträffande revisionsberättelsens utformning och de konsekvenser en ören revisionsberättelse kan tänkas få.

3.1 Revisionens syfte

Revision ger trovärdighet åt den finansiella rapporteringen och är en förutsättning för ett väl fungerande näringsliv och samhälle. Om inte revisorn utförde revisionen skulle företagen få anlita andra som granskade de finansiella rapporterna (Far revision, 2005).

3.1.1 Nytt/kostnad

En viktig princip när det gäller att ta fram redovisningsinformation är att nyttan måste överstiga kostnaden. Kostnaden måste vägas mot den nytta som användarna kan tänkas ha av den producerade informationen. Här får man ta hänsyn till de olika intressenternas perspektiv samt deras informationsbehov. Det är dock svårt att mäta värdet av den förbättrade informationen utan att det blir en subjektiv bedömning (Smith, 2000). Det är också viktigt att se om en ny lag eller skärpta regler leder till att nyttan för intressenterna ökar och är motiverad utifrån de ökade kostnaderna. Trenden går mot en mer reglerad redovisning och revision (Falkman, 2000).

Alla aktiebolag måste i dagsläget ha en kvalificerad revisor, det vill säga en godkänd eller auktoriserad revisor. Revisionsplikten infördes för alla aktiebolag 1983 med argumentet att bekämpa ekonomisk brottslighet och att det kunde vara till stor nytta för ägarna för att uppmärksamma ekonomiska problem. Om inte nyttan av en tvingande regel överstiger kostnader som regeln för med sig så avskaffas regeln enligt den engelska regleringsfilosofin. Regelförändringar måste ske i syfte att förenkla för företagen, där Englands regleringsfilosofi blir en bra förebild. I små företag, där ägare och bolagsledning ofta är samma person, blir nyttan av revision mindre. För stora företag och då framförallt noterade är revisionen viktig för att skydda ägarna som inte har någon direkt insyn i företagets förvaltning. Man måste alltså skilja på nyttan av revisionsplikt hos de olika intressenterna och beakta företagets storlek (Svenskt näringsliv, 051118). En stor nytta som ägarna upplever är enligt FAR (051202) att de kan rådfråga sin revisor i andra ekonomiska frågor än enbart angående revisionen.

3.2 Revisorns roll

En revisor utses av bolagsstämman och dennes roll är att granska bolagets årsredovisning och bokföring enligt god revisionssed samt styrelsens och VD:s förvaltning. Revisorn skall enligt ABL 10 kapitlet efter varje räkenskapsår lämna en revisionsberättelse till

bolagsstämman (FAR samlingsvolym del 1, 2005). Revisorslagen, revisorsförordningen och Revisorsnämndens föreskrifter behandlar vad *godkända och auktoriserade revisorer* skall och får göra medan aktiebolagslagen behandlar vad den *valda revisorn* i bolaget skall och får göra (Far revision, 2005).

Den mest centrala rollen för en yrkesrevisor är att utföra revisionsverksamhet i revisorslagens mening, men kan också uppträda i olika roller som bland annat rådgivare. Vad gäller rådgivningen finns det dock viktiga begränsningar som styrs av lag och god sed (Far revision, 2005).

3.2.1 Revisorns oberoende

Enligt ABL 10:16§ får en revisor inte:

- Äga aktier i företaget som granskas eller i samma koncern.
- Vara medlem i styrelsen eller VD för det granskade företaget eller dess dotterbolag.
- Vara anställd eller på annat sätt underordnad eller i en beroendeställning till företaget.
- Vara aktiv i samma företag som han/hon ger professionella råd angående redovisningen.
- Vara släkt med någon i styrelsen eller övriga ledningen.
- Ha skulder till det granskade företaget.

3.3 Förväntningsgapet

Revisorn har en konflikt inbyggd i sin roll i och med att intressenterna har olika behov och förväntningar på revisorn. Ett förväntningsgap uppstår när förväntningarna på revisorn inte motsvarar vad revisorn faktiskt kan och får göra (Far revision, 2005). Förväntningsgapet ser annorlunda ut beroende på vems förväntningar som avses (Cassel, 1996). En kommission (Cohenkommissionen, 1978) kom fram till att det finns flera brister i revisionsberättelsen. Den bidrar till att det finns en klyfta i kommunikationen mellan revisorerna och användarna av den finansiella informationen. Användarna har svårt att förstå språket i revisionsberättelsen och har svårt att se ansvarsfördelningen mellan revisorn och ledningen (ägaren) vilket leder till att de inte läser revisionsberättelsen. Terminologin och revisionsberättelsens formulering vad gäller revisorns ansvar tas upp som en förklaring till varför ett förväntningsgap existerar (Butler, Zibelman, Ward, 2000).

3.4 Revisionsprocessen

Revisionsprocessen delas in i tre delar och beskrivs enligt följande:

3.4.1 Planering

Planeringen är en viktig del av revisionsarbetet och det är i denna fas som revisorn bestämmer vilka områden som ska granskas och på vilket sätt. God kunskap om själva företaget är en nyckelfaktor för att kunna utföra revisionen på bästa sätt varför varje revision inleds med en informationsinsamling. Bedömningar av risk och väsentlighet avgör hur mycket som ska granskas och således hur omfattande revisionsarbetet blir. Planeringen mynnar ut i en revisionsplan som ligger till grund för det fortsatta arbetet (Far revision, 2005).

3.4.2 Granskning

Revisionsplanen talar om vad och hur mycket som ska granskas. För själva granskningen upprättas ett granskningsprogram som fungerar som en instruktion för dem som granskar. Granskningen koncentreras på de områden där risk för väsentliga fel är som störst. Därefter ska granskningsmetod (granskning av kontroller eller substansgranskning) och granskningsåtgärd väljas. Vid en kontrollgranskning görs en verifiering att företagets interna kontroller fungerar som de ska. En substansgranskning innebär att innehållet av företagets resultat- och balansposter och de transaktioner som givit upphov till dessa undersöks. Ofta väljs en kombination av dessa två (Far revision, 2005).

3.4.3 Rapportering

Revisionen resulterar i revisionsberättelsen som är målet för hela revisionen och den enda offentliga rapporten som ges. I samband med den löpande bokföringen eller vid bokslutet lämnas ofta andra rapporter som kan gälla påpekanden om fel och brister men även förslag till förbättringar (Far revision, 2005).

3.5 Revisionsberättelsen

Revisionsberättelsen skall innehålla uttalanden om huruvida årsredovisningen har upprättats i överensstämmelse med årsredovisningslagen. Vidare skall revisionsberättelsen innehålla uppgifter om huruvida bolagsstämman bör fastställa balans- och resultaträkningen, besluta om dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust enligt förslaget i förvaltningsberättelsen och om styrelse och VD i förekommande fall har upprättat en förteckning enligt 12 kapitlet 9 § ABL över vissa lån och säkerheter. Revisionsberättelsen skall även innehålla uttalanden om huruvida styrelseledamöterna och den verkställande direktören bör beviljas ansvarsfrihet gentemot bolaget. Vidare skall revisorn enligt ABL 10 kapitlet 31 § i revisionsberättelsen anmärka om han/hon har funnit att bolaget inte har uppfyllt sin skyldighet gällande vissa skatter och avgifter. Slutligen får revisorn i revisionsberättelsen lämna upplysningar som han/hon anser att aktieägarna bör få kännedom om (ABL 10:32).

Nya EU-rättsliga bestämmelser har resulterat i att riksdagen har beslutat att ändra innehållet och utformningen av den lagstadgade revisionsberättelsen enligt det fjärde bolagsrättsliga direktivet. Den mall för revisionsberättelsen som Revisionsstandard i Sverige (RS) innehåller innebär att kravet i de nya direktivbestämmelserna uppfylls. De nya bestämmelserna har även antagits i aktiebolagslagen och gäller från första januari 2005 (Nytt från revisorn, 2004:12).

3.5.1 Ren revisionsberättelse

En ren revisionsberättelse är den vanligaste formen av dokument och har en standardiserad form som fastställts av FAR. Revisionsberättelsen är i sin tur översatt och anpassad till ISA:s normer vilka givits ut av IFAC som är en världsomfattande revisorsorganisation (Far revision, 2005).

3.5.2 Oren revisionsberättelse

I de fall årsredovisningen avviker från god redovisningssed eller lagstiftningen och det inte kan ses som oväsentligt måste det framgå av revisionsberättelsen. Det kan också vara upplysningar som saknas, fel periodisering eller värdering. Styrelsen eller VD:n kan också anses ersättningskyldiga vilket kan påverka tillstyrkandet av ansvarsfrihet. Eftersom de allra flesta företagsledningar och aktieägare ser allvarligt på en anmärkning i revisionsberättelsen brukar revisorn informera det berörda företagets ledning och styrelse för att minska risken för missförstånd. Då revisorn prövat sina skyldigheter och lämnar en oren revisionsberättelse ska han/hon dessförinnan ha prövat möjligheterna till rättelse, erinran (ABL 10:35) eller påpekande (ABL 10:6) (Far revision, 2005).

Även om företaget rättar till det som revisorn anmärkt på så kan felet tas med i revisionsberättelsen om det anses väsentligt eller om konsekvenserna bedöms som stora. En revisionsberättelse skall också lämnas in till Skatteverket då den innehåller:
(Far revision, 2005)

- Anmärkningar om att ledningen eller någon styrelseledamot gjort sig skyldig till något som kan leda till skadeståndsskyldighet.
- Anmärkning om att VD eller styrelseledamot har handlat i strid mot aktiebolagslagen, årsredovisningslagen eller bolagsordningen.
- Ett uttalande från revisorn om att årsredovisningen inte har upprättats i enlighet med tillämpliga lagar.
- Uttalande om att upplysningar saknas.
- Uttalande om att ansvarsfrihet för styrelsen eller VD:n inte bör lämnas.
- Om företaget bryter mot några skatteregler såsom:
 1. att göra skatteavdrag
 2. anmäla sig för registrering
 3. lämna skattedeklaration respektive deklaration

I en revisionsberättelse som avviker från standard (oren) skall det som avviker skrivas med kursiverad stil eller på annat sätt avvikande för att underlätta för läsaren (Far revision, 2005).

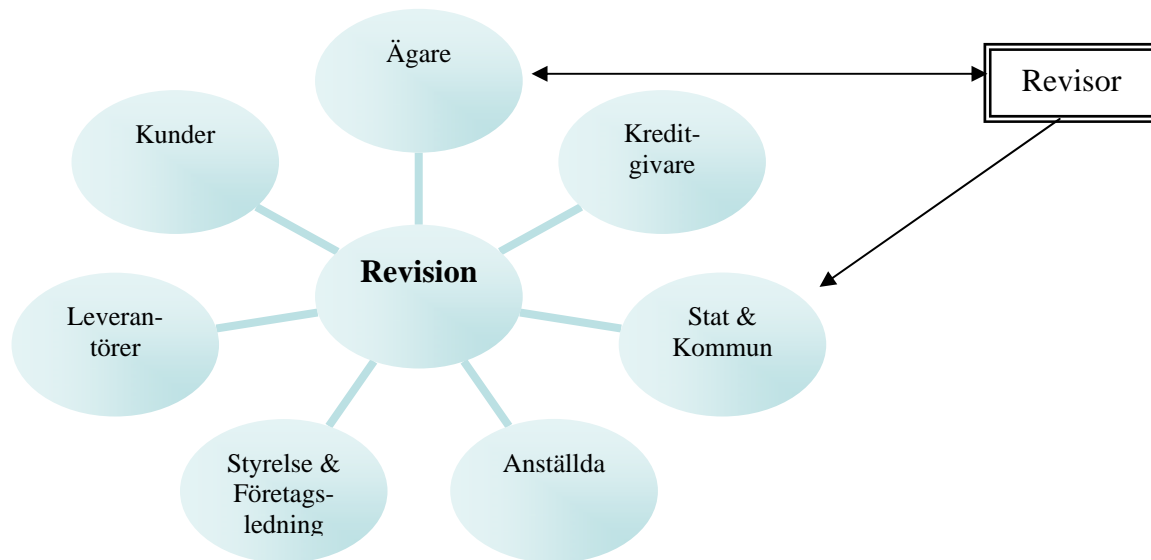
3.6 Intressenter

Med ett företags intressenter avses enligt Bruzelius & Skärvad (1989) alla de individer, grupper och organisationer som på något sätt har en utbytesrelation med företaget. Den externa rapporteringen är tänkt att ge information främst till intressenterna utanför företaget. Det gäller också revisionsberättelsen som framför allt vänder sig till aktieägarna som egentligen är ”beställare” av revisionen (Smith, 2000). Lagstiftningen kring hur ett företag ska redovisa information är till för att skydda intressenterna. Utan en reglerad årsredovisning skulle företagen få möjlighet att försköna och förvränga informationen, vilket kan leda till att intressenterna fattar felaktiga beslut (Lönqvist, 2002).

För ägarna till ett företag har årsredovisningen stor betydelse eftersom de behöver underlag för att utvärdera företagsledningens prestation. Det är emellertid först när företag har fler än en ägare som revisionen fyller sin funktion. I små företag är det ofta kreditgivarna som är den mest betydelsefulla intressenten till redovisningsinformationen på grund av att de ofta har ett mer direkt intresse av innehållet i räkenskaperna. Skatteverket är också en betydelsefull intressent i små företag och har ett intresse i att företagets bokföring är i god ordning (Svenskt Näringsliv, 051118).

Behovet av revision är stort då information som olika intressenter använder som beslutsunderlag måste kunna kvalitetssäkras. Revisionen gör nytta, men om intressenterna litar för mycket på informationen som är reviderad kan det leda till att felaktigheter inte upptäcks (Cassel, 1996). Det råder tveksamhet kring om det som redan har hänt kan förbättra beslutsunderlaget för intressenterna. Det man skulle behöva är underlag för att bedöma vad som kommer att hända i framtiden. Intressenterna tvingas dock att göra prognoser om framtiden och behöver därmed tillförlitlig information om nuläget och vad som hänt i företaget (Lönqvist, 2002).

Enligt Lundén (1997) ställer de olika intressenterna olika krav på hur revisionsberättelsen ska se ut och därigenom har standardiseringen uppkommit som en kompromiss av de olika intressenternas krav. Utifrån den reviderade årsredovisningen skall de olika intressenterna fatta beslut om framtiden.

Figur 3.1: Intressentmodellen

3.6.1 Intressentmodellen

Revisionen har som framgår i modellen ovan flera intressenter. Samtliga intressenter är berörda av en revision men författarna fokuserar på revisorerna, ägarna och kreditgivarna eftersom de kan anses vara mest involverade i ett litet företags ekonomiska situation. Revisorn är i sig ingen intressent men har en viktig roll i samspelet mellan de olika aktörerna som berörs av revisionen. Pilen mellan revisorn och staten i modellen ovan (fig. 3.1) symboliserar lagstiftningen på området som förespråkar en revision samt att en ören revisionsberättelse i vissa fall skall lämnas in till Skatteverket. Pilen mellan revisorn och ägarna syftar på den lagstadgade revisionen där ägarna/bolagsstämman skall utse en revisor.

3.6.1.1 Revisorer

Revisorn har en annan situation än övriga intressenter. Det är revisorns bedömningar som ligger till grund för tillförlitligheten i den ekonomiska rapporteringen. En oberoende granskning av ett företags ekonomiska information är av stor vikt eftersom intressenterna i annat fall skulle få bristfälliga beslutsunderlag som resulterar i en marknad präglad av misstro. En slopad revisionsplikt skulle innebära en dramatisk ökning av felaktig och vilseledande information (Cassel, 1996).

3.6.1.2 Ägare

Enligt Smith (2000) har ägarna två syften med informationen. Det ena är att bedöma företagsledningens skötsel av företaget. Det andra för att bilda sig en uppfattning om de skall investera i företaget. När det gäller små aktiebolag med en ägare så gäller andra premisser. De är både företagsledning och aktieägare. Deras nytta av revisionen är en annan. Den handlar mer om att öka trovärdigheten för företaget vid exempelvis

kreditansökning. Ägaren har i ett litet aktiebolag oftast full överblick över verksamheten (Far revision, 2005).

3.6.1.3 Kreditgivare

För denna grupp är kreditrisken den absolut viktigaste faktorn. Här handlar det om ett företags betalningsförmåga. Det viktiga är inte om företaget ökar sin vinst eller inte utan om det kan betala sina skulder och räntan på lånen (Smith, 2000). Den säkerheten ökar då företagets finansiella information granskats av en revisor (Far revision, 2005).

3.7 Institutionell teori

Utan institutioner skulle det inte existera någon interaktion mellan människor. Det är genom institutionerna som det blir möjligt att förstå andra människors agerande. Den formella institutionen är fastställda lagar och regler medan den informella är värderingar och överenskommelser (Brorström, 1999). Goda institutioner främjar effektivitet medan onda föder ineffektivitet. Om institutionerna är starka så ökar förtroendet i samhället och ekonomin utvecklas snabbare. Resultatet blir att effektiviteten och tilliten till varandra ökar vilket är en nödvändighet för ökat välstånd (Putnam, 1996).

Det är dessa (institutionerna) som kan anses påverka redovisningens utformning. Samhället består givetvis utav individer, men förändringar av lagar eller hur vi skall handla för att följa oskrivna normer, bestäms inte av individen (Hodgson, 2004). Enligt slutsatserna i en rapport angående institutionell teori så agerar organisationer på olika sätt för att uppnå legitimitet. Öppenhet och möjlighet för intressenterna att påverka normbildningen är viktig för legitimiteten. Både politiska och institutionella aspekter måste beaktas (Törnqvist, Lumsden, Marton, 2000).

3.7.1 Historik

Det var efter Kreugerkraschen år 1932 som staten började reglera företagen i Sverige. Tidigare hade företagen haft en stark oberoende ställning och i stor utsträckning påverkat hur redovisningen skulle utformas. Detta var något som socialdemokraterna ändrade på när de kom till makten precis efter kraschen. År 1944 kom också en ny aktiebolagslag som innehöll koncernredovisning, vilket dock inte blev obligatoriskt förrän på 1960-talet (Jönsson, 1996).

3.7.2 Staten

Denna intressent är inte direkt inblandad i uppsatsarbetet men spelar indirekt en viktig roll för att förstå de övriga gruppernas handlande. Idag är det, när det gäller lagstiftningen, ÅRL, ABL, BFL och skattelagstiftningen som i huvudsak reglerar den svenska marknaden. Redovisningen är idag starkt kopplad till skatten. När det gäller normer så är det på det nationella planet FAR:s och Bokföringsnämndens normer och rekommendationer som företagen följer. Dessa är i sin tur påverkade av framför allt EU och IASB.

Utvecklingen går allt mer mot en reglerad redovisning (Falkman, 2000). Man får dock inte glömma av att staten också formas av samhällets idéer och förväntningar. Staten bör inte intervensera för mycket vad gäller normbildningen (Jönsson, 1991).

3.7.3 Revisorer - Professionen

I Sverige har vi revisionsplikt för samtliga aktiebolag (ABL 10 kapitlet 1 §). De riktlinjer som skall följas är i Sverige (RS). Den gäller från och med 2004 men en ny håller på att tas fram (översättas). Översättningen görs från den internationella revisionsstandarden International Standards on Auditing (ISA). Enligt Ijiri (1975) för redovisningsplikten med sig ett kontrollbehov då det måste säkerställas att företagets intresse gynnas och att utrymmet för de egoistiska intressena minimeras. Kontinuerlig uppföljning och granskning av arbetet och resultatet är viktigt eftersom det ger möjlighet till korrigerande åtgärder som kan behövas för att rätta till eventuella brister och felaktigheter. Revisorn som kontrollerar den redovisade informationen kan enligt Cassel (1996) spela en viktig roll. Revisorn blir i sin tur kontrollerad av Revisorsnämnden som kan pricka revisorn eller rent av dra in auktorisationen om revisorn inte gör sitt jobb såsom att inte skriva en oren revisionsberättelse när så är befogat.

Revisorn som institution har inte bara en roll som rådgivare åt kunden utan kan även ses som en kvalitetsstämpel åt de ekonomiska rapporterna. Ökar trovärdigheten till den ekonomiska rapporteringen så ökar chanserna till en bättre ekonomisk effektivitet i stort (Far revision, 2005). Länsförsäkringar har gjort en undersökning som visar att revisorn är företagarnas främsta rådgivare när det gäller verksamhetens utveckling och skötsel. Runt 74 procent av företagarna rådfrågar i första hand sin revisor (Balans, 2005:11).

Revisorn måste följa lagar stiftade av riksdagen (staten). Men revisorn tillhör också en institution, eller intressentgrupp. En revisor blir godkänd och auktoriserad av FAR. De ger också ut etiska riktlinjer för revisorer, granskar deras arbete och har på så sätt inflytande över hur redovisningen utformas (FAR, 051202).

Jönsson (1991) menar att professionen anpassar sig efter makten. Är staten stark så styr regleringen men är marknaden stark så utvecklades standarden efter denna. En annan makt som revisorn har vilken inte går att bortse ifrån är enligt Cassel (1996) hotet att avge en oren revisionsberättelse i syftet att styra klientens handlande.

3.7.4 Ägare

Sverige är ett av få länder i Europa som har revisionsplikt i små aktiebolag. De ”slipper” sålunda inte kostnaden för revision. Trenden går dock mot en frivillig revision i små bolag. Danmarks regering har föreslagit att revisionsplikten avskaffas i linje med kriterierna för undantag från revisionsplikt enligt EU:s fjärde bolagsrättsliga direktiv (Balans, 2005:10). Detta kan vara klokt då strukturen i små bolag ofta är att styrelsen, VD:n och ägaren är en och samma person (Balans, 1995:8). Revisorn har dock en viktig funktion som rådgivare och Dan Brännström, generalsekreterare för FAR, tror inte att

efterfrågan skulle minska särskilt mycket om revisionsplikten avskaffades (FAR, 051202). En risk med slopad revision menar Wilhelm Andersson på Skatteverket, är att det är de företag som bäst skulle behöva en kontroll av sitt företag som i så fall hoppar över revisionen. Ägaren påverkas alltså i stor utsträckning av vad staten bestämmer vad gäller revisionsplikten och andra lagar som han/hon måste följa (Balans, 2005:5).

3.7.5 Kreditgivare

Bankerna är kanske inte den första intressentgrupp som det talas om inom institutionell teori. Men bankerna har en central roll för att få ett effektivt ekonomiskt system (Riksbanken, 051130). Bankernas verksamhet styrs av lagar och intern policy. De har också en stor makt och påverkar de övriga institutionerna. Företag med hög kreditvärdighet har lättare att få krediter än de med låg kreditvärdighet (Handelsbanken, 051123). Där kan revisionsberättelsen spela en stor roll (Far revision, 2005).

3.8 Sammanfattning

Syftet med revisionen är att revisorn skall kvalitetssäkra den finansiella rapporteringen och principiellt gäller att nyttan av revisionen skall överstiga kostnaden. Revisorns roll är att granska att årsredovisningen är upprättad enligt god redovisningssed. Revisionsprocessen består utav de tre delarna planering, granskning och rapportering. Rapporteringen innebär att en revisionsberättelse avges och tar upp om det skett några oegentligheter i bolaget eller inte. Den kan antingen vara utan anmärkning (ren) eller innehålla anmärkningar (oren). Vidare finns det ett förväntningsgap om vad revisorn skall göra och vad de olika intressenterna förväntar sig skall göras. Intressenterna som ingår i arbetet är revisorer, ägare samt kreditgivare och för att förstå deras roller illustreras dessa med hjälp av en intressentmodell. Det finns många institutioner som styr redovisningens och revisionens utformning. Staten och EU styr genom lagstiftning medan organisationer och professioner påverkar normer och praxis vilket diskuteras avslutningsvis i kapitlet.

4 Empiri

I detta kapitel intervjuas de valda intressenterna för att se hur de uppfattar en ren respektive oren revisionsberättelse. Vidare undersöks vilka konsekvenser de tror att en revisionsberättelse får, och då speciellt en oren.

4.1 Revisorer

Respondent A har arbetat som revisor sedan 1979. Först arbetade respondenten på ett av de stora revisionsbolagen men driver idag sin egen revisionsbyrå. Utbildningen bedrevs vid Handelshögskolan i Göteborg. Respondent B började som revisorsassistent 1978 och har varit auktoriserad i 3 år. B har läst i både Borås och Göteborg. Revisor C har arbetat som revisor sedan mitten av 70-talet och har varit auktoriserad i 22 år. Utbildningen är en civilekonomexamen samt en fördjupning i beteendevetenskap.

4.1.1 Allmänt om revisionsberättelsen

Vad är enligt dig syftet med en revisionsberättelse?

Enligt respondent A så är syftet med revisionsberättelsen att i första hand kvalitetssäkra bolaget och underlätta för kreditgivarna. Respondent B anser att syftet med revisionsberättelsen är att ge alla intressenter bevis på att verksamheten bedrivs som den skall. C menar att syftet är att skapa trovärdighet i årsredovisningen, att den ger en rättvisande bild.

Vilka anser du är de viktigaste intressenterna av revisionsberättelsen?

De intressenter som upplevs som mest intresserade enligt A är bankerna, kunderna och skattemyndigheten. Respondenten upplever också att ägaren är intresserad, *”de vet redan innan hur den kommer att se ut”*. De viktigaste intressenterna enligt B anses vara desamma som för A samt de anställda. B anser att ägaren är mycket intresserad av revisionsberättelsen. Revisor C tycker att det är väldigt olika. För det lilla företaget är det ingen speciell intressent. *”Möjligtvis Skatteverket och banken.”*

Tycker du att revisionsberättelsen saknar någon del eller ger den en rättvisande bild av företaget?

Revisionsberättelsen har blivit mer standardiserad och omfattande. Men den har samtidigt blivit tydligare vilket respondent A tycker är bra. Den nya utformningen i och med RS har också blivit tydligare och bättre. När respondenten började var revisionsberättelsen *”bara några rader”*. Detsamma anser respondent B. När man väl tagit ställning så går det inte att säga emot ståndpunkten i revisionsberättelsen. *”Antingen är den ren eller oren. Den nya utformningen har inte medfört några större förändringar.”* Att den är standardiserad gör att det inte går att få den mer nyanserad. Revisor C hävdar att den ger en rättvisande bild såsom årsredovisningslagen föreskriver.

Har du de olika intressenternas olika informationsbehov i åtanke när du skriver en revisionsberättelse?

Ingen av respondenterna tänker på det eftersom den är standardiserad. Respondent C menar att man bara funderar på om den skall skrivas ren eller oren.

Skulle revisionsberättelsen ha sett annorlunda ut om den inte varit lagstadgad?

Ingen av respondenterna anser att revisionsberättelsen skulle ha sett annorlunda ut om den varit frivillig. Om revisionen inte skulle vara lagstadgad tror revisor A att många små företag skulle låta bli att "beställa" revision. A tror dock att många banker skulle kräva det i alla fall. B tror rent av att bankerna kanske börjar revidera företag om den blir frivillig eller att de skulle skaffa en revisionsbyrå som partner. Men B tror att många ändå skulle behålla revision för att få en bekräftelse på att "allt är som det skall". Respondent A tycker att regleringen i EU bör fortsätta att harmoniseras. Men revisionsplikten bör snarare införas i hela EU än avskaffas i Sverige. Det är möjligtvis de allra minsta som kan slippa eller så kanske en ny bolagsform bör skapas. C tror att intressenterna kommer att kräva en revision om den blir frivillig.

Påverkar företagets storlek synen på revisionsberättelsen?

Respondent B tror inte att storleken på det reviderade företaget påverkar revisionsberättelsen, men det påverkar revisionen. För ett större företag blir revisionen mer omfattande enligt respondent B. Samtidigt har de ofta bättre ordning på pappren då de har en ekonomiavdelning. Företagets storlek kan påverka revisorns syn på revisionsberättelsen, enligt A, i och med att i större företag är väsentligheten större, det krävs en större granskningsinsats. Men revisionen har en förhållandevis bättre kvalitet i mindre bolag eftersom man gärna överarbetar revisionen i små företag. Nej säger C. Det påverkar inte revisionsberättelsen, men själva revisionen påverkas. Att bedöma risken och väsentligheten blir mer omfattande i ett större företag.

4.1.2 Oren revisionsberättelse

Hur ser processen ut fram till en oren revisionsberättelse?

Samtliga respondenter beskriver processen på samma sätt. Ägaren informeras om det är något som behöver ändras. Det är mycket ovanligt att påpekandet inte leder till en förändring. C menar att det kan se lite olika ut beroende på vilken typ av oren det rör sig om.

Hur vanligt är det med en oren revisionsberättelse?

Respondent A menar att en oren revisionsberättelse är ovanlig. Det vanligaste är att det är skatterna som betalats in för sent. Håller ett företag på att få en oren så brukar A skriva ett PM för att få företaget att ändra sig. Detta skrivs också för att dokumentera vad som sagts. Revisor B vet inte hur ovanligt det är med en oren revisionsberättelse men tror att det rör sig om ett par procent. Respondent C saknar att det inte förs någon statistik över hur vanligt det är. Revisorn tycker att Skatteverket borde föra statistik.

Vad tror du att en oren revisionsberättelse kan få för konsekvenser?

Konsekvenser som en oren revisionsberättelse kan föra med sig är "oerhörda" enligt A. Respondenten tror att ett företag inte kommer att kunna få nya lån. Banken kommer nog också att höra av sig till revisorn då "den röda lampan blinkar". Respondent B anser också att en oren revisionsberättelse kan få oerhörda konsekvenser. Därför måste revisorn rådfråga en annan revisor inom företaget innan en oren revisionsberättelse skrivs. B menar att en oren revisionsberättelse för med sig att "en skatterevision kommer som ett brev på posten". Krediter från leverantörer kan också bli svårt och krediter från banker kan sägas upp. Respondent C tror att kreditgivarna tolkar en oren fel och inte beviljar några krediter. Detta på grund av att banken får sämre "rating" av att ha bolag med orena revisionsberättelser. Om företaget får sämre rating så drabbar det i slutändan revisorn som drar sig från att skriva en oren.

Är det ditt jobb som revisor att ta hänsyn till konsekvenserna eller skall du i din roll bortse från det?

A menar att revisorn måste ta hänsyn till konsekvenserna även om det inte tillhör revisorsrollen. "Företagaren är bara en människa också." Det är inte ovanligt att kunder får både depressioner och bränner ut sig. Då kan man som revisor antingen välja att avsäga sig uppdraget eller att stötta ägaren. Respondent A menar att det är revisorns etiska uppgift att då också vara något av en stöttepelare och hjälpa företagaren tillbaka. A tycker att företagsledare generellt är mycket starka och duktiga människor. B menar att konsekvenserna inte får påverka hur man skriver revisionsberättelsen. "Det är inte roligt att bli prickad av revisionsnämnden för att man inte avgivit en oren revisionsberättelse." C menar att man skall bortse från det men att det är svårt. "Revisorn måste ge den information som lagstiftningen kräver." Det som gör att man skriver en oren är risken att bli prickad av Revisorsnämnden. För 5 år sedan tog man mer hänsyn till företagaren och konsekvenserna. Kontrollerna av revisorer har skärpts. Respondent A och C menar också att det blivit vanligare att revisorer stäms då de enligt framförallt bankerna inte avgivit en oren revisionsberättelse när så borde ha skett. Revisorererna tror att detta beror på att revisorn är den enda part som har en ansvarsförsäkring.

På vilket sätt påverkar en oren revisionsberättelse ett företags kreditansökan?

Alla revisorer som intervjuats anser att det kan innebära att ett företag inte får lånet beviljat eller redan givna krediter uppsagda. Vid en jämförelse mellan en oren revisionsberättelse och en betalningsanmärkning så anser samtliga att en oren är värre. Om det är en allvarlig anmärkning så anser C att det är kört för företaget att beviljas ett lån. Men samtidigt tittar banken mer på framtiden, kan företaget betala tillbaka lånet?

Hur kan en oren revisionsberättelse påverka ett företags framtid?

Oftast är en oren revisionsberättelse ett tecken på att ett företag är på väg utför. Respondent A:s uppfattning är att företag med en oren revisionsberättelse med större sannolikhet inte finns kvar efter några år, jämfört med ett företag som sköter sig. Revisor B kan inte säga att ett företag inte finns kvar efter några år på grund av

revisionsberättelsen varit oren utan att det snarare beror på att ett företag som fått en oren också generellt har sämre ordning på sin ekonomi och att det är orsaken till konkursen. C tror inte att en oren påverkar framtiden för ett företag. Det kan snarare leda till att företagaren skärper sig, om nu den orena går att påverka.

Har synen på en oren revisionsberättelse förändrats över tiden?

Respondent A menar att synen på en oren revisionsberättelse inte har förändrats men att det blivit än mer ovanligt idag än det var förr. Detta beror på att dialogen med företagen blivit bättre och att kvalitén på revisorer och revisionen ökat vilket gjort att företagen också fått bättre kontroll. Klimatet/kontrollen och den politiska synen på ekonomiska brott, vilket lett till hårdare straff, tror respondenten också spelat en roll. Respondent B tror att det blivit "värre" att få en oren revisionsberättelse idag än för några år sedan. Synen på revisionsberättelsen har förändrats, enligt C, på så sätt att den är ett fristående dokument. Den orena har blivit vanligare. Detta på grund av att regelverket har stramats upp. Revisor C menar att man inte som revisor kan ta den risken att inte skriva en oren om det skall vara en oren. Anmälningar av revisorer har ökat kraftigt de senaste åren.

4.2 Ägare

Ägare A har drivit företaget i två år. Företaget omsätter 6,5 miljoner. Antalet anställda varierar över året då många är konsulter och stannar på företaget de är uthyrda till. Innan var A anställd av ett företag i samma bransch. Utbildningen är tekniskt gymnasium. Ägare B har drivit företag sedan 1966 och började med enskild firma som ombildades till aktiebolag 1970. Respondenten har drivit ett antal olika bolag under åren och har även arbetat som ekonomichef i ett börsbolag. Ägaren har gått en fyraårig utbildning på Chalmers inom medicinsk elektronik. Ägare C startade sitt första företag 1995 och det drivs som aktiebolag sedan 1999. Utbildningen är civilingenjör vid Chalmers tekniska högskola i Göteborg.

4.2.1 Allmänt om revisionsberättelsen

Vad är enligt dig syftet med en revisionsberättelse?

Respondent A säger att kunskapen om det ekonomiska var låg vid starten, speciellt redovisningen och årsredovisningen. Respondenten har på det stora hela svårt att definiera syftet med revisionsberättelsen. Det är revisorn och företaget som sköter deras redovisning som har givit A kunskapen och som fungerar som bollplank i ekonomiska frågor. Efter ett tag kom det fram att det i huvudsak är redovisningsbyrån som kontaktas. Enligt respondent B är revisionsberättelsen revisorns sammanfattning av det han funnit i sin revision under året och skall i den notera om det finns någonting att anmärka på. Revisorn friskriver sig från företagsledningens möjlighet att manipulera om man känner sig osäker. Revisionsberättelsens syfte är att ge ett kvitto på hur bolaget har skötts under året. Respondenten förklarar att denne har lärt sig om revisionsberättelsen under åren genom alla år man har hållit på med årsbokslut. C menar att syftet är att ge ägaren en sund bild

av företaget. Revisionsberättelsen berättar för allmänheten om företaget om den finansiella styrkan och är objektiv.

Vilka är de viktigaste intressenterna av revisionsberättelsen enligt dig?

Den intressent som A tror är intresserad av revisionsberättelsen är Skatteverket. När de ansökte om krediter så fick man visa upp en budget. Företaget hade av naturliga skäl ingen årsredovisning eller revisionsberättelse innan företaget var startat. Banken krävde inga intyg från någon revisor. De ekonomiska rutiner som finns har redovisningsbyrån lagt upp. Ägare A läser inte kundernas årsredovisningar eller revisionsberättelse utan *”vi beställer en UC (kreditupplysning)”*. Ägare B menar att Skatteverket är en viktig intressent av revisionsberättelsen, men även personer som är intresserade av att veta hur bolaget har skötts och *”kreditupplysningssidan”* har ett intresse i den. Enligt respondent C är det *”väldigt få”* som är intresserade av revisionsberättelsen.

Vilka upplever du efterfrågar en revisionsberättelse?

Ägare A anser att det borde vara Skatteverket. B har aldrig direkt hört att någon har efterfrågat revisionsberättelsen, men det är klart att det finns folk som efterfrågar den. *”Banken begär självklart en årsredovisning vid eventuell kreditgivning.”* Ägare C har aldrig upplevt att någon har efterfrågat revisionsberättelsen.

Tycker du att revisionsberättelsen saknar någon del eller ger den en rättvisande bild av företaget?

A vet inte så mycket om själva revisionsberättelsen men tror att den ger en rättvisande bild. Respondent B tycker att revisionsberättelsen är väldigt kortfattad och att den således inte ger någon heltäckande bild. C menar att revisionsberättelsen är standardiserad och tar upp *”kraftiga varningar”* om det finns sådana.

Anser du att revisionsberättelsen är nödvändig?

Respondent A anser att den är nödvändig då den ingår i årsredovisningen. *”Det är en kvalitetsstämpel.”* Ägare B menar att revisionsberättelsen *”är väl nödvändig för revisorn om inte annat”*. Det är ju i den revisorn friskriver sig om denne känner osäkerhet. Det är också ett kvitto på att denne anser att bolaget har skötts som det ska. Respondenten tror att revisionsberättelsen är en väldigt oväsentlig bit för många, man tittar på siffermaterialet, balans- och resultaträkning och noterar att det inte finns några anmärkningar. *”Men sen läser man ju inte den mer.”* C tycker att det viktigaste är att den belyser revisorns ansvar. Respondenten anser därför att den är nödvändig.

Skulle du ha haft revision om den istället var frivillig?

Respondent A säger att *”revisionsberättelsen är väl frivillig?”*. Efter en diskussion kommer A fram till att det nog är verksamhetsberättelsen som är i åtanke. I början av intervjun tycker respondent A att revisionen är bra men allt eftersom respondenten tänker efter så anser A att redovisningsbyrån är viktigare. När intervjun närmade sig sitt slut hade A ändrat åsikt och tror inte att det kommer att *”beställas”* någon revision om den var

frivillig. *”Det skulle vara om någon kräver det.”* Respondent B förklarar att denne är i den lyckliga sitsen att inte behöva låna pengar från banken. Hade B inte varit det så hade denne självklart valt att dokumentera bolaget och beställt revision även om den hade varit frivillig. Revisionen är ju samtidigt en kostnad för bolaget. Ägare C skulle nog inte ha haft en revisor om inte kunderna krävde det.

Är det viktigt med en ren revisionsberättelse?

Ja säger respondent A direkt. Men då A inte vet att man kan få en oren så har respondenten svårt att säga varför det är viktigt. Respondent B säger att företaget vid ett tillfälle haft en oren revisionsberättelse men att det inte var någonting som gick att göra något åt eftersom bolaget just då hade en tuff tid. *”Men det är klart att man vill ha en ren revisionsberättelse.”* Ja säger C. *”Vad skulle man annars ha?”*

4.2.2 Oren revisionsberättelse

Har ditt företag fått en oren revisionsberättelse?

Respondent A känner inte till att en revisionsberättelse kan bli oren. Efter en kortare förklaring så tror A att Skatteverket kan vara intresserade av en oren. Respondent B förklarar att denne har råkat ut för att ha en oren revisionsberättelse men att detta var när bolaget var skakigt och hade en tuff tid då det till och med var på gränsen till att bolaget gick i konkurs. B förklarar att detta aldrig påverkade några externa parter syn på företaget. Inte heller C känner till vad en oren revisionsberättelse är. Efter en kort förklaring menar C att det har företaget aldrig fått.

Vad tror du att en oren revisionsberättelse skulle få för konsekvenser?

Eftersom respondent A inte känner till den orena revisionsberättelsen så kan A inte svara på frågorna om oren revisionsberättelse. Respondent B menar att en oren revisionsberättelses konsekvenser beror på var orenheten har uppkommit. När det exempelvis handlar om försenade skatter är det inte lika allvarligt som när det har varit ”fiffel” i bolaget. Konsekvenserna, hävdar respondent C, är att styrelsen inte får ansvarsfrihet.

Har revisorn informerat om en oren revisionsberättelses konsekvenser?

När revisionsberättelsen var klar så gick respondent A igenom den och övriga årsredovisningen med redovisningskonsulten. Ägare A förklarar att revisorn inte har nämnt att en revisionsberättelse kan bli oren. Respondent A räknar med att det är något revisorn berättar om risken finns att en sådan är på gång att skrivas. Ägare B menar att det är fullständigt solklart vad en oren revisionsberättelses konsekvenser är och att revisorn inte behöver informera om det. Ägare B förklarar att denne har många års erfarenhet och vet själv vad det innebär med en oren revisionsberättelse. C har inte fått någon information från revisorn och undrar varför ingen sådan har givits. Ägaren förväntar sig att revisorn berättar långt i förväg om en sådan är på gång.

Tror du att en oren revisionsberättelse påverkar ett företags framtid?

Respondent B tror att om en oren revisionsberättelse beror på en uppenbar försummelse eller en medveten handling kan det få negativa effekter i företagets kontakt med exempelvis banken. C tror att det ger signaler att företaget inte är seriöst.

Hur påverkar en oren revisionsberättelse ett företags kreditansökan?

Respondent A tror att det kan bli svårt att få lån. B säger att det beror på vilken typ av oren ett företag har. C anser att bankerna inte läser revisionsberättelsen eller årsredovisningen. *”De gör bara en UC på företaget och den omfattar inte årsredovisningen eller några noter.”*

4.3 Kreditgivare

Kreditgivare A började i banken 1968 och hade dessförinnan gått ekonomiskt gymnasium samt läst 50 poäng företagsekonomi. Respondenten har därefter arbetat på de flesta ställen inom banken, bland annat som kontorschef i 25 år och med kreditgivning i 30 år men har de senaste fem åren arbetat som företagsrådgivare. Respondenten har jobbat och med företagskrediter i 10-15 år. Kreditgivare B arbetar med kreditgivning för mindre och medelstora företag och har arbetat med kreditgivning för företag i 20 år. Respondenten har tidigare gått treårigt gymnasium och gått interna kurser inom banken samt läst kompletterande kurser på universitetet. Kreditgivare C har arbetat med kreditgivning åt företag i cirka 10-15 år och har arbetat på sin nuvarande post i tre år. Respondenten har en kandidatexamen i företagsekonomi.

4.3.1 Allmänt om revisionsberättelsen

Vad är enligt dig syftet med revisionsberättelsen?

Kreditgivare A anser att syftet med revisionsberättelsen är att kvalitetssäkra de siffror som finns, det vill säga att de går att lita på när banken gör sina analyser. Kreditgivare B menar att syftet med revisionsberättelsen är att spegla revisorns syn på hur den ekonomiska verksamheten i bolaget har varit under året. Revisionsberättelsen ger även bra information till dem som bedömer årsredovisningen eftersom det i den står om det är några grava fel. Respondent B menar att det är revisionsberättelsen man läser först för att bilda sig en uppfattning om företaget. Enligt Kreditgivare C är syftet med revisionsberättelsen att se att det står rätt till i bolaget och ett kvitto på att allt är i sin ordning. Kommentarer som revisorn faller i revisionsberättelsen sänder kraftiga signaler till banken och ofta kontaktas revisorn eftersom banken har en undersökningsplikt.

Vilka anser du är de viktigaste intressenterna av revisionsberättelsen?

Revisionsberättelsens viktigaste intressenter enligt respondent A är företagets kunder, leverantörer och personal samt Skatteverket. Ägaren är även intresserad av att revisionsberättelsen är OK. Vilka som är de viktigaste intressenterna beror ofta på storleken av företaget. Enligt kreditgivare B är intressenterna till revisionsberättelsen främst banker, leverantörer och Skatteverket men en intressent kan även vara de som är

intresserade av att arbeta i företaget. Kreditgivare C anser att banken är en av de största intressenterna, men även leverantörerna har ett stort intresse menar respondenten. Leverantörerna arbetar mer med kreditupplysningsverktyg i större utsträckning än revisionsberättelsen, tror Kreditgivare C. I praktiken är det få som faktiskt läser revisionsberättelsen. C tror även att intressenten ägarna har ett blandat intresse i revisionsberättelsen beroende på kunskap.

Tycker du att revisionsberättelsen saknar någon del eller ger den en rättvisande bild av företaget?

Enligt kreditgivare A ger revisionsberättelsen en rättvisande bild av det den skall göra, men sen om bokslutet alltid ger en rättvisande bild kan ifrågasättas. Respondent B menar att det finns mycket som en revisor skulle kunna ta upp i revisionsberättelsen, men att det tas upp i ett revisors-pm som inte är offentligt. Revisionsberättelsen och årsredovisningen är heltäckande enligt respondenten. Revisionsberättelsen har blivit mer innehållsrik idag och nu granskas hela verksamheten medan man tidigare granskade "siffrorna", anser B. Respondent C förklarar att revisionsberättelsen alltid skummas igenom efter anmärkningar, men noterna i årsredovisningen är även de viktiga och går igenom mer ingående. Det är även viktigt att ha en nära kontakt med sin kund eftersom en oren revisionsberättelse är ett dokument som speglar historiken i företaget, man borde dessförinnan ha upptäckt en neråtgående trend i företaget.

Skulle ni ha krävt en revisionsberättelse som underlag om den inte hade varit lagstadgad?

Respondent A tror att en revisionsberättelse skulle krävas i många fall även om revisionsberättelsen inte hade varit lagstadgad eftersom man annars hade fått arbeta mycket mer med att kvalitetssäkra ett företags siffror. Kreditgivare B menar att även om det inte hade funnits en lagstadgad revisionsberättelse för små företag så hade banken troligen krävt att en potentiell kund lämnade in siffror som vore granskade av en revisor. B förklarar att många företag har stor hjälp av redovisnings- och revisionsbyråer i och med att det finns en revisionsplikt idag. Respondent C tror inte att de skulle kräva en revisionsberättelse om den inte var lagstadgad, men det beror helt på vilken kund det är samt i vilken bransch kunden agerar. Kreditgivningen baseras på relationstalen i balansräkningen och gör det än mer viktigt att följa upp att det verkligen är på det sättet, och i det fallet hade en revisor krävts eftersom denne fungerar som en kvalitetsstämpel. C menar att i mindre företag tillhandahålls det ofta förtroendekrediter.

Är revisionsberättelsen det mest intressanta att titta på vid kreditgivning eller finns det några andra parametrar att gå efter?

Kreditgivare A säger att banken utgår ifrån att revisionsberättelsen är utan anmärkningar. Vid anmärkningar i revisionsberättelsen kontaktas revisorn och går igenom vad det är som ligger bakom anmärkningen. Respondent B anser att när det gäller parametrar att gå efter vid kreditgivning, tittar respondenten på hela resultat- och balansräkningen samt notterna i årsredovisningen. I notterna kan det finnas intressanta poster som man vill veta

mer om. B börjar med att läsa revisionsberättelsen men lägger mer vikt vid siffrorna. Respondent C förklarar att en kreditupplysning alltid tas först om det är en ny kund för att se att det inte finns några betalningsanmärkningar eller restskatter, sedan går bokslutet och revisionsberättelsen igenom. Man går igenom hur siffrorna ser ut.

Påverkar företagets storlek synen på revisionsberättelsen?

Företagets storlek påverkar inte synen på revisionsberättelsen enligt kreditgivare A. Respondenten menar att banken inte är någon institution utan själv väljer sina kunder. A arbetar mot tre olika segment: enmansföretag, företag med upp till 100 miljoner i omsättning och de mer komplexa företagen med mer än 100 miljoner i omsättning (ofta börsbolag). Ett företags storlek påverkar synen på om det finns anmärkningar i revisionsberättelsen enligt respondent B eftersom ett större företag ofta har en ekonomiavdelning som ska sköta ekonomin. Det kan därför vara allvarligare om ett stort företag har anmärkningar i revisionsberättelsen. Respondent C förklarar att revisionsberättelsen skummas igenom som nämnt tidigare och att lönsamheten och risken i företaget går igenom men det gör ingen direkt skillnad om det är en stor eller liten kund. Det viktigaste blir att titta efter är om kunden har potential eller inte.

Upplever du att de som ansöker om krediter/lån vet vad revisionsberättelsen är för något?

Kreditgivare A förklarar att många ägare inte har koll på hela årsredovisningen utan har snarare koll på ”*intäkter minus kostnader*”. De flesta ägare vet vad revisionsberättelsens syfte är. Respondent B menar att mindre företag ofta inte känner till vad revisionsberättelsen har för betydelse. Många företag pratar helst om, och vill fokusera på, framtiden men historiken är också viktig enligt respondenten. B tycker att det är viktigt med ordning och reda. Enligt kreditgivare C är det blandat om företagaren vet vad revisionsberättelsen är för något, ofta är de nöjda så länge verksamheten ”*tuffar på*”.

4.3.2 Oren revisionsberättelse

Hur ser ni på en oren revisionsberättelse?

Kreditgivare A förklarar att om ett företag har en oren revisionsberättelse går banken till botten med det. Revisorn kontaktas efter ett godkännande från ägaren. Varför är den oren? Vad har hänt? Hur många år i följd har det varit så? Beror det på slarv eller har företaget bara hamnat i situationen? A menar att det inte finns några standardsvar om när en oren revisionsberättelse leder till att ett företag inte får en kredit. En oren revisionsberättelse är normalt sett allvarligare än en betalningsanmärkning. Betalningsanmärkningar beaktas också och måste undersökas. En betalningsanmärkning kan ju bero på en tvist mellan två parter. A påpekar att om ett företag har både en oren revisionsberättelse och betalningsanmärkning ”*har företaget en uppförsbacke*”. Respondent B ser allvarligt på en oren revisionsberättelse och granskar siffrorna än mer noggrant om det är en oren. Är det en ny kund med en oren revisionsberättelse så är banken väldigt restriktiv, men är det en befintlig kund så förs samtal med ägaren om att stärka upp rutinerna i företaget. B förklarar att även revisorn kontaktas ifråga om varför

en oren revisionsberättelse har skrivits. Kreditgivare C vill inte ha kunder som har oren revisionsberättelse eller betalningsanmärkningar. Alla banker betygsätts utefter deras risk i kreditportföljen och speglas av kundernas engagemang i banken där en oren revisionsberättelse försämrar riskratingen av banken. C är således mån om att det är ordning och reda i företagen. Respondenten estimerar att cirka en procent av det totala antalet revisionsberättelser är orena.

Vad tror ni att en oren revisionsberättelse kan få för konsekvenser?

Respondent A förklarar att en oren revisionsberättelse skapar alltid en osäkerhet kring företaget. En annan konsekvens som finns är att företagets betalningsvillkor gentemot leverantörer skärps. B menar att en oren revisionsberättelse kan innebära att leverantörerna, som är väldigt beroende av att erhålla betalning, ser allvarligt på en anmärkning i revisionsberättelsen. B tillägger att en oren revisionsberättelse även kan få konsekvenser i och med att Skatteverket kan göra skatterevision av företaget. C förklarar att en oren revisionsberättelse kan få som konsekvens att förtroendekapitalet urholkas och de bakomliggande faktorerna måste undersökas. Det är viktigt att undersöka om den orena revisionsberättelsen beror på rent slarv eller likviditetsproblem.

Är det vanligt att företag med oren revisionsberättelse beviljas krediter?

Kreditgivare A klargör att det är en lägre andel företag som beviljas krediter om de har oren revisionsberättelse än de som inte har det. *”Det är ju ingen merit att ha en oren revisionsberättelse.”* Respondent B menar att företag med en oren revisionsberättelse kan beviljas krediter om det finns en bra förklaring till anmärkningen. Kreditgivare C förklarar att alla kunder med krediter går igenom varje år och när det gäller nya kunders revisionsberättelser går de igenom för de senaste två åren. En oren revisionsberättelse är en stark negativ signal men anledningen till anmärkningen bör undersökas för att fatta vidare beslut.

Påverkar en oren revisionsberättelse företagets kreditvillkor?

Enligt kreditgivare A påverkas inte kreditvillkoren om de väl får lån. Beviljas en kredit tas det inte ut en högre ränta bara på grund av att företaget har en oren revisionsberättelse. Finns det däremot en risk i ett befintligt engagemang kan det hända att banken skruvar lite på ränta och amortering för att de förutsättningarna som fanns från början inte längre gäller. Respondent B menar att en oren revisionsberättelse innebär att man blir misstänksam och påverkar i allra högsta grad företagets kreditvillkor. De kreditvillkor som blir sämre är helt enkelt svårigheten att få en kredit överhuvudtaget, räntan i sig påverkas inte. Respondenten menar att de inom banken fokuserar på kassaflöden eftersom det är det som betalar tillbaka krediten men även att det finns en underliggande intjäningsförmåga. Kreditgivare C menar att ett företags kreditvillkor kan påverkas om de har en oren revisionsberättelse – *”mer risk, mer betalt”*.

Tittar ni enbart på det senaste årets revisionsberättelse eller går ni flera år tillbaka?

Respondent A förklarar att om banken får en ny kund kontrolleras bokslutet alltid några år tillbaka och därmed revisionsberättelsen. Kreditgivare B menar att man skall läsa revisionsberättelser flera år tillbaka utifall att årets revisionsberättelse är oren. Enligt respondent C går man igenom de två senaste årens revisionsberättelser när det gäller en ny kund.

Har synen på en oren revisionsberättelse förändrats över tiden?

Kreditgivare A menar att banken alltid har sett allvarligt på en oren revisionsberättelse men att det är oerhört sällan man får en oren revisionsberättelse. Synen på revisionsberättelsen har förändrats enligt kreditgivare B i den bemärkelsen att leverantörer och banker ser väldigt hårt på en oren revisionsberättelse. På hundra bokslut så är de cirka 5 stycken som har orena revisionsberättelser. Det var mer vanligt med orena revisionsberättelser under 90-talet. Enligt respondenten har fokus gått från person till siffrorna; det spelar inte längre någon roll vilket namn du har gjort dig. Samtidigt har många idag insett vikten av att använda sig av en bra redovisningsbyrå och en bra revisor. Enligt kreditgivare C så har synen på en oren revisionsberättelse inte förändrats nämnvärt.

4.4 Sammanfattning

I kapitlet har de gjorda intervjuerna sammanställts för respektive intressentgrupp. Totalt gjordes nio intervjuer, tre inom varje grupp. Respondenternas svar följer efter varje fråga som också återfinns som intervjuguide i bilaga 4. För att förenkla för läsaren nämns respondenterna A, B och C. Revisorerna och kreditgivarna hade liknande svar medan ägargruppens svar skiljde sig mest åt.

5 Analys

Utifrån empirin i kapitel fyra samt den teori det redogjorts för i kapitel tre, kommer författarna i detta kapitel att försöka hitta samband mellan teorin och praktiken, samt se hur teorin praktiseras i verkligheten.

5.1 Revisionsberättelsens betydelse

Revisionsberättelsen som återfinns i årsredovisningen vänder sig främst till aktieägarna som är de egentliga beställarna av revisionen, och således är det först när ett företag har fler än en ägare som revisionen blir användbar ur detta perspektiv (Smith, 2000).

5.1.1 Revisionsberättelsens syfte

Enligt revisorerna är syftet med revisionsberättelsen att kvalitetssäkra bolaget; skapa trovärdighet och se till att verksamheten bedrivs som den skall, vilket också nämns i teorin (Far revision, 2005). Ägarnas syn på och kunskaperna kring revisionsberättelsen och revisionens syfte skiljde sig något åt. En utav ägarrespondenterna visste knappt vad en revisionsberättelse var medan en annan mycket väl kände till revisionsberättelsen och ansåg att dess syfte är att ge en form av kvitto på hur bolaget har skötts under det gångna året. Den tredje respondenten menade att revisionsberättelsens syfte är att ge allmänheten information och företagets finansiella ställning. Kreditgivarna är överens om att revisionsberättelsens syfte är att kvalitetssäkra de siffror som finns och att spegla revisorns syn på hur den ekonomiska verksamheten har gått under året.

Det kan tyckas att det ligger i revisorns intresse att förklara för ägaren som betalar för revisionen om nyttan med revision. Falkman (2000) menar också att skärpta regler inte får leda till för stora kostnader för intressenterna. Detta är viktigt att beakta med tanke på att trenden går mot en allt mer reglerad redovisning och revision. I undersökningen visade det sig att ägarna ser revisionen mer som en kostnad än nytta. Speciellt de som inte har eller planerar att ta några lån. I dessa fall finns det ingen primär intressent till revisionsberättelsen. Värt att notera är att ingen utav de tillfrågade ägarna skulle ha haft revision om den var frivillig. De skulle endast ha anlitat en revisor om en tredje part hade krävt det.

5.1.2 Revisionsberättelsens utformning

Två av de tre tillfrågade revisorerna anser att revisionsberättelsen har blivit mer standardiserad och omfattande på senare tid. Den nya utformningen av revisionsberättelsen som trädde i kraft den första januari 2005 har inte inneburit några större förändringar enligt revisorerna. En utav ägarrespondenterna hade inte så mycket att säga om revisionsberättelsens utformning på grund av brist på kunskap medan en annan ansåg att revisionsberättelsen var väldigt kortfattad. Den tredje ägaren ansåg att

revisionsberättelsen var standardiserad. Kreditgivarna hade alla olika åsikter om revisionsberättelsens utformning. En kreditgivare höll med de två ovanstående revisorerna om att revisionsberättelsen var mer innehållsrik nu än tidigare. En annan ansåg att revisionsberättelsen alltid skummas igenom efter anmärkningar, men att noterna i årsredovisningen gås igenom mer noggrant. Den tredje respondenten menade att revisionsberättelsen i dess utformning gav en rättvisande bild av företaget. Sammanfattningsvis kan sägas att ingen av intressenterna tyckte att revisionsberättelsen var speciellt intressant innan den blev oren, vilket berodde på att den rena revisionsberättelsen är standardiserad, något som också nämns i teorin (Skatteverket, 051128).

5.2 Konsekvenser för intressenterna

Ett företag har ett flertal intressenter som är intresserade av att få information om hur företaget sköts (Smith, 2000).

5.2.1 Revisorer

Enligt Svenskt näringsliv (051118) är kreditgivarna och Skatteverket de främsta intressenterna till revisionen i små företag, vilket är något som även de tre tillfrågade revisorerna håller med om. För Skatteverket har revisorn och revisionen en stor betydelse eftersom de drar nytta av det granskade materialet vid en eventuell skatterevision, då de får in en viss typ av orena revisionsberättelser. Revisorerna är den intressentgrupp som är mest insatt i uppsatsens frågeställning vilket framkommer när samtliga respondenter uppger likartade svar. Revisorerna är utbildade internt och har ett naturligt intresse i revisionsberättelsen. Där svaren skiljer sig åt kan det bero på revisorernas olika praktiska erfarenheter.

Ingen av revisorsrespondenterna anser att de har de olika intressenternas informationsbehov i åtanke när de skriver en revisionsberättelse. Hade de svarat att de hade det skulle de inte kunna utföra en oberoende granskning enligt lagstiftningen (ABL 10:16). Intressenterna (användarna) av de ekonomiska rapporterna måste kunna lita på att den ekonomiska rapporteringen är korrekt i syfte att kunna fatta rätt beslut. Enligt Cassel (1996) skulle den felaktiga och vilseledande informationen öka om revisionen var frivillig. Detta är givetvis svårt att veta och denna undersökning visar att revision skulle krävas då den ansågs nödvändig, till exempel vid en kreditansökan.

Revisorerna som intressentgrupp kan ses som tämligen homogen då de har en reglerad lagstiftning att följa, likartad utbildning och standardiserade mallar att utgå från. Deras svar som överensstämde i stort visar också att de verkar handla likartat även om de givetvis är individer. Det kan tänkas att revisorer på större revisionsbyråer handlar mer likartat då de måste rådfråga en kollega vid exempelvis en oren revisionsberättelse än de revisorer som arbetar själva. Vid en koppling till intressentmodellen (*fig. 3.1*) framgår det att lagstiftningen starkt påverkar revisorns agerande. Lagstiftningen är enligt Lönnqvist

(2002) till för att skydda intressenterna. Detta tas upp mer i avsnittet *institutionernas påverkan* nedan.

5.2.2 Ägare

Två av tre ägarrespondenter tror att Skatteverket är den främsta intressenten till deras revisionsberättelse. En utav dessa respondenter ansåg även att personer som är intresserade av hur företaget förvaltats samt "*kreditupplysningssidan*" har ett intresse i revisionsberättelsen. Den tredje respondenten ansåg att det är väldigt få som är intresserade av revisionsberättelsen överhuvudtaget. Detta bekräftas i teorin (Svenskt näringsliv, 051118, Smith, 2000) som nämner att i ett litet företag har ägaren ofta överblick över hela företaget och nyttan av revisionen kan ifrågasättas.

Ingen utav de tillfrågade ägarna har upplevt att deras revisionsberättelse är direkt efterfrågad av någon särskild men inser samtidigt att det finns de som kan tänkas efterfråga den såsom Skatteverket och bankerna. Det visade sig i undersökningen att ägarna inte läst revisionsberättelsen, och orsaken till deras låga kunskap om den kan diskuteras. Revisorerna ansåg att det var deras uppgift att informera om revisionsberättelsens betydelse men det hade de inte lyckats med. Endast en ägare visste vad revisionsberättelsen hade för betydelse och den orenas konsekvenser var mycket oklar. Den ägare som hade kunskapen hade arbetat som ekonomichef i ett börsbolag så respondenten kan troligtvis inte ses som den generella ägaren i ett litet aktiebolag och spegla kunskapsnivån. Men trots det visar det att kunskapen kan finnas och att man inte kan se ägare till små aktiebolag som en homogen grupp.

5.2.3 Kreditgivare

Kreditgivarna är överens om att företagets leverantörer är en viktig intressent till revisionen samtidigt som flera andra intressenter tas upp. Två av tre intressenter tycker att bankerna och Skatteverket är en viktig intressent. Ofta beror storleken på företaget vilka som är de viktigaste intressenterna i och med att en anmärkning i ett större företag kan anses som allvarigare eftersom de ofta har en ekonomiavdelning som skall sköta ekonomin. Respondenterna framhåller inte sig själva som den främsta intressenten vilket kan förefalla en aning märkligt eftersom de i övriga svar anser att revisionsberättelsen har ett viktigt syfte och i många fall skulle kräva en revision även om den inte var lagstadgad. Men underförstått menar respondenterna att de är en viktig intressent då de delvis grundar sina beslut om krediter på revisionsberättelsen.

Bankerna tjänar på att ett företags ekonomiska information granskas av en revisor eftersom de på det sättet slipper att själva säkerställa informationen. De har också möjlighet att utkräva ansvar om revisorn gjort något fel, något som också enligt revisorerna blivit allt vanligare. De tror att det beror på att revisorn har en ansvarsförsäkring och att det sålunda blir lättare att stämna en revisor än till exempel styrelsen som egentligen är ansvarig för de ekonomiska rapporterna. Bankernas svar överensstämde också i stort vilket kan tyda på att de fungerar på ett likartat sett. Att de

ansåg att en oren revisionsberättelse inte behöver betyda att krediter inte beviljas var extra intressant då det inte överensstämde med vad revisorerna ansåg. De menade i stort att en oren ledde till att lånet inte beviljades eller rent av drogs in. Både teorin (Smith, 2000) och empiriavsnittet nämner att det framförallt är företagets betalningsförmåga som bedöms, snarare än revisionsberättelsen, om det inte rör sig om en mycket allvarlig oren revisionsberättelse.

Förväntningsgapet som Far revision (2005) nämner, att intressenterna har förväntningar på vad revisorns skall göra och vad denne faktiskt gör, visar på att ägarna tror att revisorn skall meddela om företaget riskerar en oren revisionsberättelse, vilket också är en del av revisionsprocessen. Cohen (1978) menar att användarna av den finansiella informationen har svårt att förstå revisionsberättelsen vilket leder till att de inte läser revisionsberättelsen. Detta kan leda till att viktig information inte når fram till intressenterna, men också att revisionsberättelsens betydelse och förväntningarna på revisorn och vad han/hon skall göra skiljer sig åt mellan de olika intressentgrupperna.

Revisorerna verkar i undersökningen brista i ”utbildningen” av revisionsberättelsens delar och betydelse och då speciellt den orena. Det är också så att i vissa fall måste en oren skrivas även om det är mycket ovanligt att ägaren inte vet om på förhand att så kommer att ske. En revisor hävdar att det i så fall strider mot god revisionssed men att det ändå förekommer.

5.3 Institutionernas påverkan

Institutionerna är grunden för samspelet mellan människor. Det är därför viktigt enligt Brorström (1999) att ha institutionerna som utgångspunkt när man diskuterar samspelet mellan olika intressentgrupper. Är institutionerna goda ökar effektiviteten och Putnam (1996) menar att institutionerna måste vara starka för att effektiviteten i systemet skall vara hög.

5.3.1 Reglering

Institutionen EU och dess organ som ligger bakom förebilden till den svenska RS har bidragit till den nya utformningen av revisionsberättelsen, som i sig inte förändrat så mycket men gjort innehållet tydligare. Fortfarande är det dock den starka kopplingen i Sverige mellan redovisning och beskattning som styr hur företagen handlar genom de olika lagarna såsom BFL, ABL, ÅRL och skattelagstiftningen. Man får inte glömma bort bakgrunden till den ökade regleringen som Falkman (2000) nämner, vilken beror på de stora företagsskandalerna såsom Enron och Parmalat. I detta skede kan man inte anse att institutionen var god eftersom lagarna inte uppfattades som värda att efterfölja. Regleringen lämnade utrymme för kryphål som innebar att oegentligheter inte upptäcktes i tid. Det kanske krävs att en lag bryts för att upptäcka att institutionens reglering inte alltid är tillräcklig. Då den formella institutionen inte fungerar blir den informella institutionen viktig eftersom den påverkar redovisningens och revisionens utformning.

Det fanns en rådande reglering på området även innan skandalerna, som uppenbarligen inte efterföljdes. Cassel (1996) menar att om man litar för mycket på den reviderade informationen kan det leda till att felaktigheter aldrig upptäcks, något som var fallet i Enron där revisorerna skrev en ren revisionsberättelse. Detta innebär att det inte heller går att lita på att en reglering löser problematiken. Det måste råda en balans mellan de formella och informella institutionerna.

5.3.2 Kontroll

Enligt lagstiftningen måste alla aktiebolag i Sverige genomgå revision av det redovisade materialet och verksamheten. Ijiri (1975) menar att redovisningsplikten för med sig ett kontrollbehov för att minimera de egoistiska intressena. Revisionens syfte är att öka trovärdigheten till de finansiella rapporterna och det finns tydliga regler när en revisionsberättelse skall bli oren. Att skriva en oren upplevs av revisorerna som känsligt men att den skrivs när den skall. "Hotet" från Revisorsnämnden om att pricka en revisor som inte fullgjort sin uppgift att skriva en oren när så skall ske visade sig under intervjuerna vara effektiv. Men revisorerna kände också att de i viss mån måste ta hänsyn till konsekvenserna. "Företagaren är bara en människa också." Men som nämnts ovan verkar det ändå som att revisorerna klarar av att leva upp till kravet att vara oberoende i lagens mening (ABL 10:16). Kontrollfunktionen som Revisorsnämnden har och som utsetts av staten gör att revisorerna följer lagstiftningen. Denna effekt kan ses som ett exempel på vikten av starka institutioner som Putnam (1996) och Brorström (1999) anser. Det verkar alltså som att de formella institutionerna behövs. Sedan är det upp till den enskilde individen att följa lagar och normer. Görs inte det riskerar individen straff och sanktioner, där revisorns orena revisionsberättelse är en del och sanktioner från Revisorsnämnden en annan. Ijiri (1975) menar på att det krävs en tydlig ansvarsfördelning för att kontrollen skall fungera så att sanktionerna kan utdelas.

5.3.3 Professionen

Hodgson (2004) hänvisar till vikten av att professionen får vara med och påverka. Detsamma menar Törnqvist et al (2000) som menar att legitimiteten därmed ökar. I bokföringsnämnden sitter bland annat representanter från revisorskåren. Jönsson (1991) hävdar att professionen anpassar sig efter makten och att om staten är stark så styr regleringen. Effekten kan då bli att legitimiteten minskar då normer och regler blir svårare att påverka för dem de berör. Jönsson menar därmed att staten inte bör reglera alltför mycket. FAR har här en viktig roll när de ger ut riktlinjer om god redovisnings- och revisionssed.

Revisorernas makt gentemot intressenten ägaren består i huvudsak utav revisionsberättelsen. Cassel (1996) menar att detta kan vara ett sätt att styra klientens handlande. Det visade sig i undersökningen att en ren revisionsberättelse inte ges så mycket uppmärksamhet utan att det är först när den skrivs oren som den blir intressant. Konsekvenserna av en oren verkade vara stora enligt revisorerna men bankerna tonade ner effekten en aning. Ägarna verkade generellt inte riktigt förstå vilka konsekvenserna

kunde bli utan ansåg att det inte var bra med en oren, men hade svårt att precisera mer i detalj eventuella negativa konsekvenser.

Som nämnts i teoriavsnittet anlitas revisorn också som rådgivare. På senare tid har rådgivningen reglerats så att den bara får ske i begränsad omfattning så att risken att revisorn granskar sina egna råd minimeras. Ägarna verkar dock inte ha så mycket kontakt med revisorn utan diskuterar hellre med redovisningsbyrån då de anlitat en sådan, vilket kan anses som positivt om normerna om rådgivning skall följas.

5.3.4 Revisionsplikt

Det har länge diskuterats om revisionen skall vara frivillig eller inte. Trenden i Europa har gått mot mer frivillighet. I empiriavsnittet framgår att flera ägare anser att revisionen är bra men inte nödvändig, i alla fall inte varje år. De tror att bankerna skulle kräva revision, något som också bekräftas av kreditgivarna. Revisorerna anser detsamma och upplever att bankerna framför allt hör av sig till revisorn då revisionen resulterat i en oren revisionsberättelse och kräver en utförligare förklaring. FAR:s generalsekreterare anser att revisionen inte skulle minska om den blev frivillig. Detta är inte något som bekräftas i undersökningen utan efterfrågan på revisionstjänster torde minska vid en ändrad lagstiftning. Wilhelm Anderssons på Skatteverket tes om att det är de företag som redan missköter sig som skulle avstå från revision bekräftas av revisorerna (Balans, 2005:5). Där är det bankerna som skulle kräva revision vid en kreditansökan eller då företaget redan haft lån i banken. Som framgår i teoriavsnittet kan det leda till en fortsatt effektiv kreditgivning som ökar effektiviteten i samhället.

5.4 Sammanfattning

I kapitlet redogörs för kopplingen mellan teorin och empirin. Det visade sig att det finns en kunskapsklyfta mellan de olika intressenterna om revisionsberättelsens betydelse. Revisorerna tror att den har större betydelse än den har medan bankerna inte såg den som lika betydelsefull. Ägarnas kunskap var generellt begränsad. Det visade sig att balansen mellan de informella och formella institutionerna har betydelse för revisionens utformning och hur intressenterna agerar. Exempelvis verkar det som att Revisorsnämndens kontroll av revisorerna får till effekt att revisorerna skriver orena revisionsberättelser i högre utsträckning än de annars skulle ha gjort.

6 Slutsatser och förslag till fortsatt forskning

I detta kapitel dras de slutsatser som går att göra utifrån resultatet. Slutsatserna kommer också kopplas till ställd problemformulering. Slutligen kommer det att ges förslag till fortsatt forskning inom ämnesområdet.

6.1 Slutsatser

Författarnas huvudfråga ...”**Vilken betydelse har revisionsberättelsen för små ägarledda företag?**”... besvaras genom de två underfrågorna:

1. Vilken betydelse tror intressenterna att en revisionsberättelse har för små ägarledda företag?

Det existerar ett gap mellan intressentgrupperna vad gäller deras syn på revisionsberättelsens betydelse för små företag. Revisorerna tycker att revisionsberättelsen är betydelsefull. Allt annat kan också tyckas konstigt då det är slutprodukten som avslutar revisionsarbetet och är den enda offentliga rapport från revisorn. Revisorerna är också den intressentgrupp som är mest insatt i ämnesområdet revisionsberättelsen och känner till dess syfte och betydelse bäst.

Ägarna har bristande kunskap kring revisionsberättelsen och ser den mer som en kostnad än som att den ger någon nytta. De har revision för att det krävs enligt lag även om de är införstådda i att en revisionsberättelse i vissa fall kan krävas av exempelvis banker vid eventuell kreditgivning. Är inte småföretagaren ställd inför ett kreditbehov är revisionsberättelsen mindre användbar. Det skulle i så fall vara Skatteverket som har ett intresse av den orena revisionsberättelsen. Annars så verkar det inte finnas någon primär intressent av revisionsberättelsen. Andra företag verkar till exempel tycka att en kreditupplysning säger mer om en kund eller leverantör. Att revisionsberättelsen läses i så liten utsträckning kan bero på kunskapen om den, vilken i undersökningen visade sig vara låg hos ägargruppen.

Bankerna bekräftar bilden av att ägarna i många fall inte vet vad revisionsberättelsen har för betydelse utan menar att de är mer fokuserade på att deras verksamhet fungerar. Bankerna tycker att revisionsberättelsen är viktig och att den underlättar deras arbete vid kreditgivning. Flera banker hade som policy att läsa revisionsberättelsen minst två år tillbaka i tiden. De drar också nytta av att en extern part har granskat den potentiella kundens ekonomiska rapportering och kan på så vis försäkra sig om att siffrorna är kontrollerade. Kostnaden för denna granskning belastar inte heller bankerna. En viktig slutsats som kan dras av undersökningen är att bankerna själva skulle genomföra någon form av revision om den i framtiden blir frivillig, eller att de fortsatt skulle kräva att en revisor granskar företaget i fråga. Så pass viktig ansågs revisionen alltså vara.

2. Vilka konsekvenser anser intressenterna att en oren revisionsberättelse kan medföra?

Det verkar även här finnas en kunskapsklyfta mellan framför allt revisorerna och kreditgivarna. Revisorerna ser en oren revisionsberättelse som mycket allvarlig och tror att den kan leda till att lån ej beviljas eller indragna krediter av redan givna lån. Så kan också vara fallet, men bankerna har en mer nyanserad bild av verkligheten. De anser att en oren revisionsberättelse givetvis inte är bra, men leder inte per automatik till indragna lån. Snarare leder det till en djupare analys av företaget och dess betalningsförmåga. Således råder det ett gap mellan hur revisorer och kreditgivare tolkar en oren revisionsberättelse.

Författarna antog att ägarna skulle vara oroliga för en oren revisionsberättelse, med det visade sig inte stämma. Ägarna verkar generellt inte veta om att revisionsberättelsen kan bli oren. Syftet med revisionsberättelsen verkar också oklart, då ägarna inte kunde precisera detta närmare. Det är ofta vid uppstarten av en verksamhet som det behövs en finansiering, då det av naturliga skäl inte finns någon revisionsberättelse att tillgå, utan bankerna får se till andra faktorer.

Svaret på huvudfrågan blir sålunda att revisionsberättelsen har en betydelse för små ägarledda företag då andra intressenter kräver den såsom vid en låneansökan. Slutsatsen är att den inte efterfrågas varje år vilket leder till att revisionen de år den inte behövs upplevs mer som en kostnad som överstiger nyttan den tillför företaget. För de företag som inte har lån minskar också behovet av revisionen och revisionsberättelsen.

6.2 Avslutande diskussion

Den låga kunskapen om revisionsberättelsen i allmänhet och den orena i synnerhet är givetvis inte bra för revisorerna. Förstår inte kunderna (ägarna) syftet och nyttan så talar mycket för att tjänsten inte kommer att efterfrågas vid en eventuell framtida frivillig revision.

Institutionerna (staten) har efter de senaste skandalerna skärpt kontrollen av revisorer och vad deras uppdrag handlar om. Detta har lett till en mer omfattande revision, både av mindre och större företag. Effekten för de mindre företagen kan ifrågasättas, då dessa oftast bara har en ägare. Revisionen är till för att skydda aktieägarna, något som inte behövs då aktieägaren också är VD och styrelse.

Revisorsnämnden som är tillsynsmyndighet för revisorskåren visar sig i undersökningen ha en stor effekt på revisorernas handlande. Incitamentet att skriva en oren revisionsberättelse när så anses nödvändigt verkar öka i och med att revisorerna är rädda för att bli prickade eller bli av med sin auktorisation. Samtidigt verkar den informella institutionen som består utav normer som professionen själv styr över, såsom föreningen auktoriserade revisorer, också ha en effekt. Tillsammans med den formella institutionen

(regler, lagar) kan de få tillstånd en effektiv revision som ger trovärdighet till de finansiella rapporterna.

En viktig förändring som framkommer i undersökningen är den ökade mängden anmälningar mot revisorer som mycket väl kan påverka deras agerande. Hur detta kan ge sig i uttryck är fortfarande osäkert men mycket tyder på att revisorerna i högre utsträckning kommer att försöka skriva sig fria från ansvar i revisionsberättelsen vilket kan betyda att fler revisionsberättelser blir orena och påverkar ägarna/företaget negativt i större utsträckning än det var tänkt från början.

6.3 Förslag till fortsatt forskning

Under uppsatsens gång har det dykt upp problem och frågeställningar som författarna funnit vara av intresse.

- Denna uppsats har utgått ifrån de tre intressentgrupperna revisorer, ägare och kreditgivare. Det skulle vara av intresse att även ta del Skatteverkets synvinkel på problematiken.
- Ett annat intressant ämne är att undersöka vilken typ av orena revisionsberättelser som kommer in till Skatteverket och hur omfattande de är. Vidare skulle det vara intressant att se hur rutinerna hos Skatteverket ser ut för att följa upp de orena revisionsberättelserna som kommer in och vad de får för konsekvenser.
- Ytterligare ett område att undersöka är statistiken kring de orena revisionsberättelserna. Det hade varit intressant att ta reda på hur stort procentantal av samtliga revisionsberättelser som är orena och vad orenheten i så fall beror på.

6.4 Sammanfattning

Slutsatser som författarna har kommit fram till är att det finns ett gap mellan intressenterna angående deras syn på revisionsberättelsens betydelse och konsekvenser. Revisorerna tror att den får, om den är oren, till följd att en kreditansökan inte beviljas eller att redan beviljade lån dras in. Kreditgivarna ser inte lika allvarligt på en oren revisionsberättelse utan ser det mer som en varningssignal som leder till en fördjupad analys av det berörda företaget. Ägarna vet generellt lite om revisionsberättelsens betydelse och dess eventuella konsekvenser. Ägargruppen efterlyser mer information om detta från framförallt revisorerna, vilket även borde ligga i revisorernas intresse. En annan viktig slutsats är att Revisorsnämnden verkar ha en viktig inverkan på revisorernas arbete då det handlar om att skriva en oren revisionsberättelse. Slutligen ger författarna förslag till fortsatt forskning.

Källförteckning

Böcker:

Andersen, I. (1998). *Den uppenbara verkligheten: Val av samhällsvetenskaplig metod*. Lund: Studentlitteratur.

Backman, J. (1998). *Rapporter och uppsatser*. Lund: Studentlitteratur.

Brorström, B. (1999). *Institutioner och institutionell förändring, perspektiv, teori och tillämpning på kommunal utveckling*. Göteborg: Förvaltningshögskolan.

Bruzelius, L., & Skärvad, P-H, (1989). *Integrerad organisationslära*. Lund: Studentlitteratur.

Butler S, Zibelman M, Ward B (2000). *The Expectation Gap: Auditors' and Investor's Perceptions of Auditor's Fraud Detection Responsibilities*. European Accounting Association 2000 Annual Congress.

Cassel, F. (1996). *Den reviderade revisorsrollen: en oren berättelse*. Stockholm: Nerenus & Santérus.

Chambers, A. (1996). *Tolley's internal auditor's handbook*. London: Tolley.

Falkman, P. (2000). *Teori för redovisning*. Lund: Studentlitteratur.

FAR revision, 2005, Far Förlag AB

FAR Samlingsvolym 2005 Del 1, Far Förlag AB

FAR Samlingsvolym 2005 Del 2, Far Förlag AB

Hodgson, G. (2004). *The evolution of institutional economics: agency, structure and Darwinism in American institutionalism*. London ; New York: Routledge.

Holme, I.M & Solvang, B.K. (1997). *Forskningsmetodik – om kvalitativa och kvantitativa metoder*. Lund: Studentlitteratur.

Lundén, B. (1997). *Nya årsredovisningslagen*. Uddevalla. Björn Lundén Information AB.

Lönnqvist, R. (2002). *Årsredovisning i aktiebolag och koncerner*. Studentlitteratur, Lund.

Patel, R. & Davidson, B. (2003). *Forskningsmetodikens grunder – att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. Lund: Studentlitteratur.

Putnam, R. (1996). *Den fungerande demokratin: medborgarnas rötter i Italien*. Stockholm: SNS.

Smith, D. (2000). *Redovisningens språk.*, Lund: Studentlitteratur.

Trost, J. (1998). *Kvalitativa intervjuer*. Lund: Studentlitteratur.

Artiklar:

Balans. (2005). Nytt lagförslag i Danmark om slopad revisionsplikt, nr 10 s.8.

Balans. (2005). Revisorn – Den främsta rådgivaren, nr 11 s.8.

Benston & Hartgraves. (2002). Enron: what happened and what we can learn from it. *Journal of Accounting and Public Policy* vol. 21 nr 2 s.127.

Cohen Kommission. (1978). Commission on Auditors' Responsibility, Conclusions and Recommendations. *AICPA*, New York.

Halvarsson, U & Juhlin, R. (1995). De flesta småföretagare vill behålla extern revision – även om den blir frivillig. *Balans*. nr 8 s.5.

Ijiri, Y. (1975). Theory of accounting measurement. *American accounting association*. Studies in accounting research nr 10.

Jönsson, S. (1991). Role Making for Accounting while the State is Watching. *Accounting Organizations and Society*. Vol 16 nr 5 s.521-546.

Jönsson, S. (1996). Traditional in Sweden: A Pragmatic View. *European Accounting Review*. Vol 3 nr 5 s.435-448.

Nytt från revisorn. (2004). Ändring I EU-direktiv kräver lagändring. nr 12 s.6.

Precht, E. (2005). Skatteverket samarbetar gärna med landets revisorer. *Balans*. nr 5 s.22-23.

Revisorn informerar. (2005). Ett inlägg av Revisorssamfundet SRS i debatten om revisionsplikt. nr 9 s.2.

Törnqvist U, Lumsden M, Marton J (2000) Svenska normsättare på redovisningsområdet - institutionella och politiska aspekter. *FE-rapport. 2000-377*

Internet:

www.far.se. (051202)

www.finansinspektionen.se. (051120)

www.handelsbanken.se. (051123)

www.nationalencyklopedien.se. (051111)

www.regeringen.se. (051115)

www.riksbanken.se. (051130)

www.skatteverket.se. (051128)

www.svenskadagbladet.se. (051111)

www.svensktnaringsliv.se. (051118)

Intervjuer:

Revisorer:

Respondent A. (051202)

Respondent B. (051207)

Respondent C. (051219)

Ägare:

Respondent A. (051207)

Respondent B. (051215)

Respondent C. (051221)

Kreditgivare:

Respondent A. (051128)

Respondent B. (051207)

Respondent C. (051212)

Bilagor

Bilaga 1: Exempel ren revisionsberättelse

REVISIONSBERÄTTELSE

Till bolagsstämman XX AB
Organisationsnummer xxxxxx-xxxx

Jag har granskat årsredovisningen och bokföringen samt styrelsens förvaltning för räkenskapsåret 2004-01-01 till 2004-12-31. Det är styrelsen som har ansvaret för räkenskapshandlingarna och förvaltningen och för att årsredovisningslagen tillämpas vid upprättandet av årsredovisningen. Mitt ansvar är att uttala mig om årsredovisningen och förvaltningen på grundval av min revision.

Revisionen har utförts i enlighet med god revisionssed i Sverige. Det innebär att jag planerat och genomfört revisionen för att i rimlig grad försäkra mig om att årsredovisningen inte innehåller väsentliga felaktigheter. En revision innefattar att granska ett urval av underlagen för belopp och annan information i räkenskapshandlingarna. I en revision ingår också att pröva redovisningsprinciperna och styrelsens tillämpning av dem samt att bedöma de betydelsefulla uppskattningar som styrelsen gjort när de upprättat årsredovisningen samt utvärdera den samlade informationen i årsredovisningen. Som underlag för mitt uttalande om ansvarsfrihet har jag granskat väsentliga beslut, åtgärder och förhållanden i bolaget för att kunna bedöma om någon styrelseledamot är ersättningsskyldig mot bolaget. Jag har även granskat om någon styrelseledamot på annat sätt har handlat i strid med aktiebolagslagen, årsredovisningslagen eller bolagsordningen. Jag anser att min revision ger mig rimlig grund för mina uttalanden nedan.

Årsredovisningen har upprättats enligt årsredovisningslagen och ger därmed en rättvisande bild av bolagets resultat och ställning i enlighet med god redovisningssed i Sverige. Förvaltningsberättelsen är förenlig med årsredovisningens övriga delar.

Jag tillstyrker att bolagsstämman fastställer resultaträkningen och balansräkningen, disponerar vinsten enligt förslaget i förvaltningsberättelsen och beviljar styrelsens ledamot ansvarsfrihet för räkenskapsåret.

Göteborg den 30/6 2005
Godkänd revisor

Bilaga 2: Exempel oren revisionsberättelse

Till bolagsstämman i

AB XX

Org nr 556XXX-XXXX

Jag har granskat årsredovisningen och bokföringen samt styrelsens förvaltning i AB XX för år 2003. Det är styrelsen som har ansvaret för räkenskapshandlingarna och förvaltningen och för att årsredovisningslagen tillämpas vid upprättandet av årsredovisningen. Mitt ansvar är att uttala mig om årsredovisningen och förvaltningen på grundval av min revision.

Revisionen har utförts i enlighet med god revisionssed i Sverige. Det innebär att jag planerat och genomfört revisionen för att i rimlig grad försäkra mig om att årsredovisningen inte innehåller väsentliga felaktigheter. En revision innefattar att granska ett urval av underlagen för belopp och annan information i räkenskapshandlingarna. I en revision ingår också att pröva redovisningsprinciperna och styrelsens tillämpning av dem samt att bedöma de betydelsefulla uppskattningar som styrelsen gjort när de upprättat årsredovisningen samt att utvärdera den samlade informationen i årsredovisningen. Som underlag för mitt uttalande om ansvarsfrihet har jag granskat väsentliga beslut, åtgärder och förhållanden i bolaget för att kunna bedöma om styrelseledamoten är ersättningskyldig mot bolaget. Jag har även granskat om styrelseledamoten på annat sätt har handlat i strid med aktiebolagslagen, årsredovisningslagen eller bolagsordningen. Jag anser att min revision ger mig rimlig grund för mina uttalanden nedan.

Som framgår av upprättad balansräkning består bolagets tillgångar till största delen av varulager. Under räkenskapsåret har ingen omsättning av varulagret redovisats. Varulagret har en avgörande betydelse för bolagets fortbestånd.

Bolagets rutiner för löpande bokföring uppvisar betydande brister och har inte varit av den kvaliteten att bokföringslagens skyldigheter tillgodosetts. Detta har bland annat fått till följd att bolagets bokföring upprättats med betydande eftersläpning.

Årsredovisningen har ej avgivits inom föreskriven tid.

På grund av osäkerheten främst beträffande varulagret kan jag inte uttala mig om huruvida årsredovisningen har upprättats i enlighet med årsredovisningslagen, och att den därmed ger en rättvisande bild av bolagets resultat och ställning i enlighet med god redovisningssed i Sverige.

Revisionsberättelsen
– Vem bryr sig?

Jag kan på grund av ovannämnda varken tillstyrka eller avstyrka att bolagsstämman fastställer resultaträkningen och balansräkningen och behandlar förlusten enligt förslaget i förvaltningsberättelsen.

Då styrelseledamoten ej i enlighet med Aktiebolagslagen 13:16 fullgjort sin skyldighet att hos rätten ansöka om likvidation kan jag ej utesluta att detta kan ha skadat bolaget. Med anledning av ovanstående kan jag varken till- eller avstyrka att bolagsstämman beviljar styrelsens ledamot ansvarsfrihet för räkenskapsåret.

Som framgår av framlagd balansräkning så är bolagets egna kapitalfortfarande förbrukat, jag har med anledning härav informerat bolagets styrelse om likvidations- och ansvarsreglerna i aktiebolagslagens 13:e kapitel. Jag har anmärkt på att skatter och avgifter vid ett flertal tillfällen ej redovisats och betalats i tid.

Göteborg den 29 mars 2005

XX
Auktoriserad revisor

Bilaga 3: Ny revisionsberättelse

Så skall en revisionsberättelse utformas

T.o.m. den 31 december 2004

1. Uppgift om bolagets firma, organisationsnummer, den räkenskapsperiod som revisionen avser.
2. Uttalande om huruvida årsredovisningen har upprättats i överensstämmelse med tillämplig lag om årsredovisning.
3. Uppgift om att upplysningar enligt tillämplig lag om årsredovisning inte har lämnats i årsredovisningen ska detta anges. Behövliga upplysningar ska, om det kan ske, lämnas i revisionsberättelsen.
4. Uttalanden om huruvida
 - a) bolagsstämman bör fastställa balans- och resultaträkningen,
 - b) bolagsstämman bör besluta om dispositioner för vinst/förlust enligt förvaltningsberättelsens förslag,
 - c) styrelsen och VD har upprättat förteckning över vissa lån och säkerheter.
5. Uttalande om styrelseledamöterna och VD bör beviljas ansvarsfrihet.
6. Uppgift om styrelseledamot eller VD företagit åtgärd eller gjort sig skyldig till försummelse som kan föranleda ersättningsskyldighet.
7. Uppgift om att styrelseledamot eller VD handlat i strid mot aktiebolagslagen eller tillämplig lag om årsredovisning eller bolagsordningen.
8. Uppgift om att företaget inte fullgjort sin skyldighet att
 - a) göra skatteavdrag enligt skattebetalningslagen
 - b) registrera sig enligt skattebetalningslagen (skatteavdrag, arbetsgivaravgifter, moms)
 - c) lämna skattedeklaration, punktskattedeklaration
 - d) i rätt tid betala skatter och avgifter
9. Upplysningar i övrigt som aktieägarna bör få kännedom om.

Fr.o.m. den 1 januari 2005

1. Uppgift om bolagets firma, organisationsnummer, den räkenskapsperiod som revisionen avser.
2. Uppgift om vilket eller vilka normsystem för redovisning som bolaget tillämpat.
3. Revisionsberättelsen ska vara undertecknad av revisorn och innehålla uppgift om vilken dag revisionen avslutades.
4. Uppgift om vilket eller vilka normsystem för redovisning som revisorn tillämpat.
5. I förekommande fall upplysning om:
 - revisorn i en fråga som behandlas i revisionsberättelsen har en mening som avviker från styrelsens eller annan revisors
 - revisionens inriktning eller omfattning är begränsad, eller
 - revisorn anser sig sakna tillräckligt underlag för att uttala sig enligt punkterna 6-11 nedan.
6. Uttalande om huruvida årsredovisningen har upprättats i överensstämmelse med tillämplig lag om årsredovisning. I uttalandet ska särskilt anges om
 - årsredovisningen ger en rättvisande bild av bolagets resultat och ställning, och
 - förvaltningsberättelsen är förenlig med årsredovisningens övriga delar.
7. Uppgift om att upplysningar enligt tillämplig lag om årsredovisning inte har lämnats i årsredovisningen ska detta anges. Behövliga upplysningar ska, om det kan ske, lämnas i revisionsberättelsen.
8. Uttalanden om huruvida
 - a) bolagsstämman bör fastställa balans- och resultaträkningen,
 - b) bolagsstämman bör besluta om dispositioner för vinst/förlust enligt förvaltningsberättelsens förslag,
 - c) styrelsen och VD har upprättat förteckning över vissa lån och säkerheter.
9. Uttalande om styrelseledamöterna och VD bör beviljas ansvarsfrihet.
10. Uppgift om styrelseledamot eller VD företagit åtgärd eller gjort sig skyldig till försummelse som kan föranleda ersättningsskyldighet.
11. Uppgift om att styrelseledamot eller VD handlat i strid mot aktiebolagslagen eller tillämplig lag om årsredovisning eller bolagsordningen.
12. Uppgift om att företaget inte fullgjort sin skyldighet att
 - a) göra skatteavdrag enligt skattebetalningslagen
 - b) registrera sig enligt skattebetalningslagen (skatteavdrag, arbetsgivaravgifter, moms)
 - c) lämna skattedeklaration, punktskattedeklaration
 - d) i rätt tid betala skatter och avgifter
13. Upplysningar i övrigt som aktieägarna bör få kännedom om. Om årsredovisningen innehåller uppgifter SOM har betydelse för dessa upplysningar ska revisorn hänvisa till uppgift.

Bilaga 4: Intervjuguider

Revisorer

Bakgrund

1. Hur länge har du arbetat som revisor?
2. (Vad har du för utbildning)?

Allmänt om revisionsberättelsen

3. Vad är enligt dig syftet med en revisionsberättelse?
4. Vilka anser du är de viktigaste intressenterna av revisionsberättelsen?
5. Tycker du att revisionsberättelsen saknar någon del eller ger den en rättvisande bild av företaget?
6. Har du de olika intressenternas olika informationsbehov i åtanke när du skriver en revisionsberättelse?
7. Skulle revisionsberättelsen ha sett annorlunda ut om den inte varit lagstadgad?
8. Kommer den nya utformningen av revisionsberättelsen att få någon effekt?
9. Påverkar företagets storlek synen på revisionsberättelsen?

Oren revisionsberättelse

10. Hur ser processen ut fram till en oren revisionsberättelse?
11. Hur vanlig är det med en oren revisionsberättelse? (Statistik)
12. Vad tror du att en oren revisionsberättelse kan få för konsekvenser?
13. Är det ditt jobb som revisor att ta hänsyn till konsekvenserna eller skall du i din roll bortse från det?
14. På vilket sätt påverkar en oren revisionsberättelse ett företags kreditansökan?
15. Hur kan en oren revisionsberättelse påverka ett företags framtid?
16. Har synen på en oren revisionsberättelse förändrats över tiden?

Ägare

Bakgrund

1. Hur länge har du haft ett företag?
2. Vad har du för utbildning?

Allmänt om revisionsberättelsen

3. Vad är enligt dig syftet med en revisionsberättelse?
4. Vilka upplever du efterfrågar en revisionsberättelse?
5. Vilka är de viktigaste intressenterna av revisionsberättelsen enligt dig?
6. Tycker du att revisionsberättelsen saknar någon del eller ger den en rättvisande bild av företaget?
7. Anser du att revisionsberättelsen är nödvändig?
8. Skulle du ha haft revision om den istället var frivillig?

9. Är det viktigt med en ren revisionsberättelse?

Oren revisionsberättelse

10. Har ditt företag fått en oren revisionsberättelse?
11. Vad tror du att en oren revisionsberättelse skulle få för konsekvenser?
12. Har revisorn informerat om en oren revisionsberättelses konsekvenser?
13. Tror du att en oren revisionsberättelse påverkar ett företags framtid?

Kreditgivare

Bakgrund

1. Hur länge har du arbetat med kreditgivning?
2. Vad har du för utbildning?

Allmänt om revisionsberättelsen

3. Vad är enligt dig syftet med en revisionsberättelse?
4. Vilka anser du är de viktigaste intressenterna av revisionsberättelsen?
5. Tycker du att revisionsberättelsen saknar någon del eller ger den en rättvisande bild av företaget?
6. Skulle ni ha krävt en revisionsberättelse som underlag om den inte hade varit lagstadgad?
7. Är revisionsberättelsen det mest intressanta att titta på vid kreditgivning eller finns det några andra parametrar att gå efter?
8. Påverkar företagets storlek synen på revisionsberättelsen?
9. Upplever du att de som ansöker om kredit/lån vet vad revisionsberättelsen är för något?

Oren revisionsberättelse

10. Hur ser ni på en oren revisionsberättelse?
11. Vad tror Ni att en oren revisionsberättelse kan få för konsekvenser?
12. Är det vanligt att företag med oren revisionsberättelse beviljas krediter?
13. Påverkar en oren revisionsberättelse företagets kreditvillkor (ränta etc.)?
14. Tittar ni enbart på det senaste årets revisionsberättelse eller går ni flera år tillbaka?
15. Har synen på en oren revisionsberättelse förändrats över tiden?